

ΑΚΡΟΠΟΛΙΣ

ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Σ' ΑΓΑΠΩ

Ο ΠΡΙΓΚΗΨ ΒΙΣΜΑΡΚ ΚΑΙ ΤΟ ΠΡΑΣΙΚΟΠΗΜΑ ΤΟΥ
ΘΑ ΤΕΛΕΙΩΣΩ ΜΕ ΜΙΑΝ ΜΕΓΑΛΗΝ ΒΑΣΚΕΙΑΝ!

ΟΧΙ ΜΟΝΟΝ ΟΙ ΝΑΥΑΡΧΟΙ ΑΛΛΑ ΚΑΙ ΟΙ ΚΑΘΙΑΡΧΟΙ

ΕΠΙΣΤΡΑΤΕΙΑΚΑΙ ΑΝΑΜΝΗΣΕΙΣ

Ο ΓΑΜΟΣ ΚΑΙ ΤΡΕΙΣ ΕΠΑΡΧΙΑΙ
ΤΗΣ ΔΟΥΛΗΣ ΗΠΕΙΡΟΥ

ΤΑ ΥΠΟΔΗΜΑΤΑ ΤΟΥ ΑΜΠΟΥΑ - ΚΑΖ' Μ

ΕΙΧΑΜΕ ΤΟΤΕ

ΑΙ ΕΥΕΡΓΕΣΙΑΙ ΤΟΥ ΔΑΜΑΛΙΣΜΟΥ

ΠΙΔΓΚΟΣΜΙΑ

ΧΡΥΣΟΥ ΨΗΓΜΑΤΑ

Σ' ΑΓΑΠΩ

(ΕΚ ΤΩΝ ΤΟΥ ΙΟΥΛΙΟΥ ΜΑΡΥ)

(Συνέχεια)

— Ὀνομάζομαι δι' ὅλον τὸν κόσμον Ρούδεβεργ, καὶ δι' ὑμᾶς ὅπως καὶ διὰ τοὺς ἄλλους. Λησμονήσατε ὅτι μὲ ἀνεγνωρίσατε. Τίποτε δὲν θέλει μεταβληθῆ ἐν τῆς προτέρας καταστάσεως. Ἐνίστατε, ἴσως, ὁσάντις θὰ παρουσιάζηται περίστασις — καὶ παρουσιάσθη μίᾳ τοιαύτῃ προχθὲς — θὰ ἴδῃτε ἓνα ἐργάτην ἀπαζόμενον τὸν υἱὸν σας. Ὅλοι οἱ ἐργάται τὸν ἀπάζοντα, οὐδεὶς θέλει ὑποπτευθῆ, ὅτι εἷς ἐξ αὐτῶν εἶνε πατήρ του!...

— Τὰ πρὸς ἐμὲ σφάλματά σας εἶνε μέγιστα....

— Ποῦτος ὅμως ἐκ τῶν δύο μὲς ὑποφέρει περισσότερο δι' αὐτά;

— Ἡ περὶ χωρισμοῦ ἡμῶν ἀπόφασις τοῦ δικαιοφιλολογικῆ ἀκρόπολις

στηρίου ὑπῆρξε λοιπὸν δικαία. Μὲ ἐσωζεν ἐκ τῶν χειρῶν σας καὶ μὲ ἐπέτρεπε νὰ ζήσω.... Ἄλλ' ἐάν δεχθῶ, ἐάν διὰ τῆς σιωπῆς μου ἐπιτρέψω τὴν παρουσίαν σας ἐνταῦθα, χάω τὴν ἐλευθερίαν ταύτην, τὴν ὅποιαν ἀνέκτησα, καὶ τὴν ὅποιαν θέλω νὰ διαφυλάξω πάσῃ θυσίᾳ.... Ἡξερῶ ἐπίσης, ποῖα εἶνε τὰ δίκαιά μου, Ἐκτορ. Ἡξερῶ, τέλος, ποῖοι εἰσὶν οἱ κίνδυνοι, οἵτινες μὲ ἀπειλοῦσι. Ἡ κοινὴ ἡμῶν συμβίωσις ἐξέλιπε, δὲν ἐπιθυμῶ νὰ ἀρξῆται καὶ πάλιν.

— Ἡ φιλοδοξία μου δὲν χωρεῖ τόσον μακράν... Εἶμαι ἀνάξιος ὑμῶν... Δὲν δύναμαι λοιπὸν, εἰμὴ νὰ ἐπαναλάβω ὅ,τι εἶπον: Λησμονήσατε, ὅτι ὑπάρχει ἐγγὺς ὑμῶν ὁ σύζυγός σας.... Ἐνθυμηθῆτε δὲ μόνον, ὅτι τὸ ὑπουργεῖόν σας ἔχει ἓνα ἐργάτην καλούμενον Ρούδεβεργ....

— Τί θὰ πράξω;.... Ἄγνοῶ.... Ἀναμφιβόλως, ὅ,τι μὲ ὑπαγορεύσῃ ἢ περὶ τῆς ἀσφαλείας μου μέριμνα... καὶ ἡ ἀγάπη μου πρὸς τὸν Ἑρρίκον...

— Ἐστὲ ἐπεικῆς...

Ἐκτορ εἶπε προφέρει τὰς λέξεις ταύτας λίαν χαμηλοφώνως. Ἡ Γενεδιέβη ἔμνε πτωπλή.

Εἰς τὸ βάθος τῆς ἀποναρκωθείσης καρδίας της εἶχεν αισθανθῆ τελευταῖον τί αἰσθημα τρυφερότητος... Ἦτο μᾶλλον οἶκτος... Ἡ διάνοιά της ταχέως ἀνεκάλεσε ὅλον τὸ παρελθόν, τὸ πλήρες εἰσέτι ἐκ τοῦ ἀνθρώπου τούτου. Τὰς ἀρχαίας χαράς της, τὰς προσφύτους θλίψεις της. Ἄλλ' εἶχεν ὑποφέρει πολὺ, καὶ ἐφοβεῖτο νέα πάλιν βάσανα... Διὰ μιᾶς εἶχεν ἐξαντλήσει ὀλόκληρον τὸ θάρρος, ὅπερ τῇ εἶχε παράσχει ὁ θεός... Τώρα πλέον δὲν εἰζήτει νὰ καταστῇ εὐτυχής... Ἡ εὐτυχία εἶνε ἀδύνατος μὲ τοιαύτας ἀναμνήσεις, ἀλλ' ἤθελε νὰ διατηρήσῃ τὴν ἡσυχον καὶ ἀπορμεακρυσμένην ἐκ τοῦ κόσμου ζώην της.

— Ὅχι, εἶπε, δὲν δύναμαι νὰ εἶμαι ἐπεικῆς· παρ' ἐμοῦ μὴ περιμένετε, εἰμὴ δικαιοσύνην... Καὶ ἄφετέ με νὰ σᾶς δῶσω μίαν συμβουλήν. Εἶνε πολὺ καλλίτερον δι' ὑμᾶς νὰ μὴ μείνετε ποσῶς ἐν τῷ ὑπουργείῳ. Ἡ ἐργασία αὕτη εἶνε κοπιώδης, καὶ δὲν πιστεύω, ὅτι οἱ πόροι σας εἰς τοιοῦτον βαθμὲν ἐξηντλήθησαν, ὥστε νὰ ἀναγκασθῆτε νὰ ζητῆτε ἐργασίαν χειρῶνακτος... Ἡ παρουσία σας θὰ μὲ στενοχωρήσῃ, Ἐκτορ... Ἡμῖν εὐτυχῆς ἐν τῇ μονεξίᾳ μου... Ἐγκαταλείψατε λοιπὸν τὸν τόπον τοῦτον... Ὅταν θὰ θελήσῃτε νὰ ἐπανιδῆτε τὸν Ἑρρίκον, θὰ μοι τὸ εἴπητε... καὶ ὁ πατήρ μου θὰ σᾶς τὸν φέρῃ.

— Οὕτω λοιπὸν, ποιήσθε χρῆσιν τοῦ δικαιοφιλολογικῆς σας; Μὲ διώκατε;

σταθμόν. Και βεβαίως, δεν δύναται πλέον να θέτη πασσάλους εις έδον άνήκουσαν εις πάντας και δι' ης άνεγκαιώς θα διέλθωσιν οι άναχωρόντες ή οι άφικνούμενοι διά του σιδηροδρόμου. Ωστε ή ημέρα αυτή είνε άλλθής παγίς, από τής οποίας τω είνε αδύνατον να διαφύγη.

Τω εΐπε κ̄τι τι φοβερόν εις τὸ ὠτίον

Ο έκτακτος άνταποκριτής του «Φιγαρώ», ήτο, λέγει, επί ένα μήνα εις Φριδριχσρούχην, και δεν είχε κατορθώσει, μεθ' ὅλας τās επιμόνους αυτού προσπάθειας και τās πολυειδεΐς εν έδρας, να ιδη τον πρίγκηπα. Άδελφών πλέον και βαρεθείς να κυνηγᾷ τὸ άγριογούρουνο, ήτοιμάζετο να απέλθῃ τής Φριδριχσρούχης, οτε πρωΐαν τινά καθήμενος εις τι καρφειόν — ξενοδοχείον — τὸ μόνον του χωρίου, ιδιοκτησία και αυτό του πρίγκηπος, εξέφραξε τὰ παράπονά του εις τὸν μακάριον νομέα του καρφείου διά τὸ οίκτηρόν του ναυάγιον του ταξιδίου του, οτε ὁ τελευταίος τὸν προσεγγίζει και διά μυστηριώδους φωνῆς, ὡςτι επρόκειτο να εκτελέσῃ φοβεράν τινα προδοσίαν, τω λέγει εις τὸ ὠτίον του: Θα πάγῃ εις τὸν σταθμόν, τρέχα να τὸν ιδῆς. Πόσον ακριβᾶ θα είχε πληρώσῃ τὸν οἶνον του Μοζέλ, του ὁποίου μόνου ή πώλησις επιτρέπεται εκεί, και πόσῃ κατανάλωσιν θα είχε κάμει μέχρι τής ημέρας εκείνης ὁ άτυχῆς άνταποκριτής του οἴνου τούτου, ὡστε να κινήσῃ τὸν ξενοδόχον, άνθρωπον πιστὸν άλλως τε του μεγάλου ιδιοκτῆτου, εις τὴν φοβεράν ταύτην προδοσίαν!

Ἄντιζηλιὰ μεταξὺ τῶν θεατῶν του

Ἦτον πράγματι ή ημέρα τής άφίξεως του Καλνόκυ εις Φριδριχσρούχην και ὁ αρχικαγκελλάριος ὄφειλε να τὸν ὑπεδεχθῆ εις τὸν σταθμόν. Εΐχον συρρέσει εκ τῶν πλησιεστέρων πόλεων τὴν ἡμέραν εκείνην κυρίαί και κύριοι με τās πρωΐνάς άμαξοστοιχίας και περιέμενον συνεσπειρωμένοι πρό του σταθμοῦ μέχρι τής μεσημβρίας, οτε ὑπετίθετο, οτι ήθελεν άφίγηθῆ ή κομίζουσα τὸν Καλνόκυ άμαξοστοιχία. Ακριβῶς τὴν 12 ὥραν ἐνεφανίσθη ὁ πρίγκηψ Βίσμαρκ εν άπλῃ πολιτικῇ ένδυμασίᾳ, με τὸν περιώνυμον αὐτοῦ καλαθρέζικον πῖλον επί τής κεφαλῆς, κεκαλυμμένον ὑπό λίπους ἐνός δακτύλου, με φοβεράν μαγικούραν εις τὴν χεῖρα και συνοδευόμενος ὑπό τῶν δύο ιστορικών αὐτοῦ Δανικῶν μολοσσῶν, και κατέλαβε θέσιν επί τής έξω κλίμακος, ἀφ' ἧς φαίνονται συνάμα και αἱ διερχόμεναι άμαξοστοιχίαι. Ἐν τῇ θέσει ταύτῃ άνέμενε, επακουμῶδῶν επί τινος στύλου, φρουρούμενος ὑπό τῶν πιστῶν μολοσσῶν του και ἀτειζῶν με παράδοξον ὄμμα τὸ περιέρχως θεώμενον αὐτὸν πλῆθος. Αἴφνης ζητωκραυγαί άντηχούσι, πνίγουσαι τὸν συριγμόν διερχομένης άμαξοστοιχίας, ἧς οἱ επιβάται άναγνωρίζαντες τὸν ἐπὶ τής κλίμακος ιστάμενον αρχικαγκελλάριον ήρξαντο ζητωκραυγάζοντες, και επευφημοῦντες αὐτὸν ἀπό τῶν θυρίδων τῶν άμαξῶν οὔτος ἀπῆλθα, σείων εις τὸν ἄερα εὐθύμως τὸν κλακτικόν

αὐτοῦ πῖλον. Μετὰ εν λεπτόν άφικνεΐται έτέρα άμαξοστοιχία, ὁ αρχικαγκελλάριος προχωρεΐ προς τὴν τελευταίαν άμαξάν, ἀφ' ἧς κατέρχεται ὁ μικρός, ὡς τὸν ὀνομάζει ὁ ίδιος, Καλνόκυς. Μετὰ ἐγκαρδίου περιπτύξεις, και χειραφίας, ὡς εἰθισται πάντοτε μεταξὺ παλαιῶν γνωστῶν και δεδοκιμασμένων φίλων, κίνησθη ὡπως εξέλθωσι του σταθμοῦ, ή έξοδος φράσσεται αἴφνης ὑπό νέας φωνῆς κυριῶν και κυριῶν, οἵτινες εἶχον τὴν εξυπνάδα να συνταξιδεύσωσιν επί τούτῳ μετὰ τής αὐτῆς άμαξοστοιχίας, μεθ' ἧς και ὁ έπίσημος φίλος του. Ὅπως άνοιξῇ διόδον, ὁ αρχικαγκελλάριος ήναγκάσθη να λάβῃ και αὐτῶν τās χεῖρας, χαιρετῶν ἀνά ένα έκαστον χωριστὰ προς μεγάλην άντιζηλιάν και φθόνον τῶν έξωθεν ἀπό του ὄρθρου σχεδόν άνυμενόντων, οὗς μόλις ήξίωσε βλέμματός, και τούτου οὐχι πολλῷ ἀπέχοντος του εμπρικτικῶς.

Ἡ ἐπισημοτέρα τῶν λογοδοσιῶν του

Τῆς περιφρονήσεως ταύτης, ἦν ὁ αρχικαγκελλάριος τρέφει πρός πάντα τὸν λοιπὸν κόσμον, και ἦτις δεν ἀπέχει του αἰσθήματος: τής μισανθρωπίας, ἐξαιρουνται μόνον οἱ εὐνοούμενοί του, τούτέστιν οἱ τρισόλθιοι καλλιεργηταί τῶν κτημάτων του. Ἡ πρός αὐτοῦς ἀφοσίωσις του προβαίνει μέχρι τοσούτου, ὡστε να τοῖς δεΐλῃ κατ' ἔτος λογοδοσίαν τῶν πράξεών του, και τής πολιτικῆς καταστάσεως εις ἡν εκάστοτε περιάγει τὸν κόσμον. Ἐφέτος τὴν λογοδοσίαν του ταύτην, ἐποίησεν άμέσως ἀφοῦ ἐξέκαμα με τὸν Καλνόκυν, κατὰ τὴν πρό ὀλίγων ἡμερῶν τελεσθεΐσαν εορτὴν του θερισμού ὑπό τῶν καλλιεργητῶν τῶν τεσσάρων Βισμαρκικῶν κτημάτων. Τὴν 5 ὥραν μ.μ. ἦσαν πάντες οὔτοι ἐπὶ ταῦτὸ συνηγμένοι ἐντός ἀλωνίου, οτε ἐφάνη ὁ αρχικαγκελλάριος ἀφ' άμάξης: οἱ γεωργοί τω προέφερον τέσσαρας ὑπερμεγέθεις σταφάνους, ἀποτελουμένους ἐκ πάντων τῶν καρπῶν τής γῆς, γεωμήλων, φασολίων, κρομμύων σκοροδάων, κολοκυνθῶν κτλ. Ὁ αρχικαγκελλάριος κατῆλθε τής άμάξης, ελαβε τὸ προσενηγθὲν αὐτῷ ποτήριον ζύθου και ἀπήγγειλεν εις τὸ περικυκλώσαν αὐτὸν πλῆθος του τὰ ἐξῆς: Βλέπω με μεγάλην μου ευχαριστίαν οτι εἴσθε ὅλοι εὐθύμοι και ευχαριστημένοι και σὰς εκφράζω τὴν εὐγνωμοσύνην μου διά τὴν δραστηριότητα ἣν ἀνεπτύξατε και κατὰ τὸ ἔτος τούτο ελεγγαν, οτι εφέτος ὁ θερισμὸς θα καταστραφῇ, και ἐν τούτοις, ὑπῆρξε καλλίτερος πρ' ὅσον μᾶς επετρέπετο να ἐλπίζωμεν, μετὰ τὸσον βαρὺν χειμῶνα και ὑγρὸν θέρος. Ὁ χειμῶν εις ὅλους μας ὑπῆρξε κακός, μᾶς ἦτο γραπτὸ να θάψωμεν τὸν γέρω μας αὐτοκράτορα, και ὀλίγας σελήνας ἀργότερον τὸν υἱόν του, τὸν αὐτοκράτορά μας Φρειδερίκον. Ἄλλὰ και μετὰ τῆς σκοτεινῆς ταύτης ἡμέρας, ἐπερᾶνη και ὁ ἥλιος, διότι με ὑπερφάνειαν δυνάμεθα ἡμεῖς οἱ Γερμανοί να ἀτενίσωμεν πρός τὸν αὐτοκράτορά μας Γουλιέλμον τὸν Β'. ὁ ὁποῖος εἶνε στρατιώτης ἀπό τὴν κορυφὴν εἰς εις τὰ νύκτα και χωρὶς ἀμφιβολίαν θα τὸ δεΐξῃ με τὴν βοήθειαν του στρατοῦ του, ἐάν κανεὶς ποτὲ ἐτόλμα να κτυπήσῃ τὴν Γερμανίαν. Ἄλλὰ ὁ αὐτο-

κράτωρ Γουλιέλμος ὁ Β'. ἀγαπᾷ τοὺς ὑπηκόους του πολὺ και τὸ πᾶν θα πράξῃ ὅπως διατηρήσῃ τὴν εἰρήνην διότι ἐκείνοι ἀπὸ ὑμᾶς, οἱ ὁποῖοι ποδ 18 ἐτῶν ἦσαν μαζῇ μου εις τὴν Γαλλίαν, γνωρίζουν καλά τι θα εἴπῃ να εορτάξῃ κανεὶς τὴν εορτὴν του θερισμού, ἐνῶ ὁ ἔχθρος εἶνε μέσα στὴν χώρα, διότι τίποτε δεν μένει διὰ τὸν χωρικόν, και διὰ τούτο πρέπει να ευχαριστήσωμεν τὸν αὐτοκράτορά μας και να σπονάξωμεν με βροντώδη φωνήν: Ζήτω, και πάλιν ζήτω ὁ αὐτοκράτωρ μας. Μετὰ τοὺς λόγους τούτους: ὁ πρίγκηψ Βίσμαρκ ἐκένωσε τὸ ποτήριόν του και εἶπε: «Τώρα πηγαίνετε και σεῖς να πηχτε ένα ἰς τὴν ἰγείᾳ μου!» ὕπερ και ἐγένετο πάραυτα. Μετὰ τούτο διέταξε να παραθέσῃ τοῖς χωρικοῖς του ψητὰ και γεωμήλα και ζυμαρικά και ἄφθονος ζύθος να ρεῖσῃ, και εἶτα ήρξατο ὁ χορὸς διαρκέσας μέχρι τῆς ἑώρας τής ἐπομένης πρωΐας.

Ἡ κίζει τὸ κρυφτό

Ἄλλ' ἐκείνους τοὺς ὁποῖους πράγματι ζεθεώνας εἶνε οἱ Βερολίνοι τοῦ, τῶν ὁποῖων εἶνε τὸ προσφιλές λαμίσιον: με αὐτοὺς παίζει κυριολεκτικῶς τὸ κρυφτό και εις αὐτὰς ἐπιτᾶς σοβαρωτάτας περιστάσεις. Δεν δύναμαι ἀκόμη να λησμονήσω τὸ πικρὸν τὸ ὁποῖον τοὺς ἐπαίξε κατὰ τὴν ἡμέραν, καθ' ἣν επρόκειτο ἐν τῇ ιστορικῇ λευκῇ αἰθούσῃ του μεγάλου βασιλικῶ ἀνακτόρου να ἀνακηρυχθῆ ἐπισήμως ή εις τὸν θρόνον ἀνάρρησις του νῦν αὐτοκράτορος, ἐνώπιον τῶν ὑποτελῶν ἡγεμόνων τής γερμανικῆς ὀμοσποδίας και τῶν μελῶν του γερμανικοῦ κοινοβουλίου, συγκαληθέντων ἐκτάκτως ἐπὶ τούτῳ, ὡς και τῶν ἀντιπροσώπων τῶν δυνάμεων. Ὁ καιρὸς ἦτον ἐκτάκτως λαμπρὸς τὴν ἡμέραν εκείνην, τὸ δὲ πλῆθος παρατεταγμένον ὡς συνήθως εις δύο μακρὰς γραμμάς ἐν τῇ «ὑπὸ τὰς φιλόρας» λεωφόρῳ, άνέμενε να παρελάσῃ ή μακρὰ και ἀτελείωτος σειρά τῶν άμαξῶν, ή κομίζουσα τοὺς προσκεκλημένους εις τὰ Ἄνακτορα. Πάντες ἦσαν ἀνυπόμονοι να ἴδωσι πότε θα διέλθῃ ή άμαξά του Βίσμαρκ, εις ἐν προτοίμαζον έκτακτον ἐκπληξιν, να τὸν ξεχωράνωσι δηλαδὴ με τās φωνᾶς των. Ἀπό καιροῦ εις καιρὸν οἱ ἐν τῇ ἄκρᾳ τής ἀνθρωπίνης ταύτης γραμμῆς ιστάμενοι ἐξηπάτων τὴν μετ' αὐτοῦ σειράν διά ζητωκραυγῶν επαναλαμβανομένων ἀδιακόπως μέχρι τής έτέρας ἄκρας, και οἱ πάντες άνέπνεον ευχαριστημένο, διότι ήρχετο τέλος και ὁ προσφιλές των. Διήρχοντο άμαξαι ἡγεμονικαί πολυτελέσταται και στίλβουσαι ἐκ του περικοσμοῦντος αὐτὰς χρυσοῦ και ἀργύρου τῶν εμπροσθεν και οπισθεν ἀνά δύο ισταμένων χρυσοκεντήτων λακέδων, φέρουσαι τοὺς βασιλεῖς τής Σαξωνίας και Βυρτεμβέργης, τὸν ἀντιβασιλέα τής Βαυαρίας, τὸν Μέγαν Δούκα τής Έσσης, τὸν πρίγκηπα τής Λίππης, τὸν Μέγαν Δούκα τής Βάδης, ἀλλ' οὐδεὶς Βίσμαρκ ἐφαίνετο. Αἴφνης ζητωκραυγαί ζωηρότεραι τῶν προηγουμένων άντηχούσιν ἀπό τής μιᾶς ἄκρας: οἱ πάντες ἐπίστευσαν οτι τὴν φορὰν ταύτην ἀναμφιβόλως ἦτον ἐκεῖνος, και ἐξάχουσιν ἐν ἀκρῇ πάντες τὰ μανδύλιά των (εἶνε και τούτο μόδα ἐν Βερολίνῳ): αἱ ζητω-

κραυγαί καθίστανται ὀλονέν βροντωδέστεραι, τὸ πλῆθος διασπᾷ τās τάξεις και ὑπεράνω τῶν κεφαλῶν ἐφαίνετο μόνον θάλασσα κυμανομένων εις τὸν ἄερα λευκῶν ρινομάκτρων. Διέρχεται άμαξά φέρουσα δύο στρατηγούς, ὧν ὁ πρὸς τὰ δεξιά ἡμῶνταξ και ἄγένειος, ὠχρὸς και κάτιγος, ὡς ή ἐπὶ τριήμερον νηστεύσασα Μαριάμ, ἀλλὰ λιγυρὸς και εὐκαμπτος, με μικροὺς μέλανας και ζωηροτάτους ὀφθαλμούς, συγκεντροῦντος οὔτως εἰπεῖν ὅλην του λοιποῦ οργανισμού τὴν ζωὴν ἦτον ή Μόλτκε, μειδιῶν ἐπιχαρίτως και με παιδικὴν ἀφέλειαν πρός τὸ ἐπτοημένον πῶς ὀπισθοχωροῦν πλῆθος: ὅχι, οτι τούτο δεν ἀγαπᾷ ἐξ ἴσου και τὸν μέγαν στρατηλάτην, ὁ ὁποῖος εἶνε μάλιστα τὸ κρυφὸ καμᾶρι του, ἀλλὰ δεν ήθελε να φανῇ ἐνώπιόν του τὸσον ἄτακτον, αὐτοῦ ὄστις τοὺς ἐδίδαξε τὴν αὐστηρὴν παιδαγωγίαν, ἦτις τὸσας ἐπέπερα νίκας. Κομικὴν ἀντίθεσιν πρός τὴν εὐπροπῆ άμαξάν του γερμανικοῦ στρατηλάτου, ἐποίησε έτέρα άμέσως ἐπομένη άγορῆς άμαξά. ἦς ὁ μόνος ἵππος, ἰσχυρὸς, γεραιός, μόλις κατώρθου να σύρῃ τὴν ρυπαρὰν και καλεισμένην ἐρηπτικῶς άμαξάν. Ἡκολούθησαν κατόπιν πολλαί πολυτελεῖς άμαξαι, κομίζουσαι πρέσβεις, έκτακτους ἀπεσταλμένους αὐτοκρατόρων και βασιλέων, ἰδιωτικαί φέρουσαι καθηγητάς πανεπιστημίων, δημάρχους, μυστικοσυμβούλους κτλ., και ή ὥρα τής τελετῆς ἐσήμανε και παρήλθεν ἤδη πρό πολλοῦ και οἱ προσκεκλημένοι ήρξαντο να ἀπέρχωνται, ὅσοι δηλ. δεν ἔσχον τὴν τιμὴν να προσκληθῶσι και εις τὸ παρατεθὲν μέγαν ἐν τοῖς ἀνακτόροις γεῖμα, χωρὶς μέγας τέλους οὔτε σκιά Βίσμαρκ να φανῇ. Ἄλλὰ φαντάζομαι ὁποία ὑπῆρξεν ή φουρκα τῶν Βερολινεῶν, ὅταν τὴν ἐπιούσαν ἀνέγνωσαν ἐν ταῖς ἐφημερίσιν, οτι ἐν τῇ άμέσως ἐπομένη τῇ του Μόλτκε άμάξῃ, τῇ ρυπαρᾷ εκείνη και σικχαμένη, εὐρίσκατο ἐγκλεισμένος ὁ... πρίγκηψ Βίσμαρκ.

Ἡ εἰλικρινείᾳ του

Ὡς διπλωμάτης ἐκ φύσεως ὁ αρχικαγκελλάριος δεν δύναται βεβαίως να ἦνε πολὺ συχνά εἰλικρινής, ἀλλ' ὅταν εἶνε, ἐκπλήσσει τὸν κόσμον διά τής εἰλικρινείας του. Ὁ ἀναγινώσκων τὴν ιστορίαν τῶν τελευταίων δεκαετηρίδων δεν δύναται να πιστεύσῃ, οτι κατὰ τὸ 1849, ὁ τότε κ. Ὁθων Βίσμαρκ, ὁ έκτοτε, μεθ' ὅλας τās περί του ἐναντίου μαρτυρίας του ἡμερολογίου του αὐτοκράτορος Φρειδερίκου, κατὰ φρένα και κατὰ θυμόν βυρσοδομεῦν τὴν ὑποδούλωσιν τῶν λοιπῶν γερμανικῶν κρατιδίων ὑπό τὸ σιληπτρον τῶν Χοενζόλλερν τής Πρωσίας, εἶπε τὰ ἐξῆς ἐν τῷ πρωσικῷ κοινοβουλίῳ: «Ὁ πρωσικὸς στρατὸς δεν αἰσθάνεται κανένα πρίγχορον ἐνθουσιασμόν. Εἶνε ευχαριστημένος με τὸ ὄνομα τής Πρωσίας. Αἱ στρατικαί αὐται ἀκολουθοῦσι τὴν μελανόλευκον σημαίαν, οὐχι τὴν πρίγχορον. Ἰπὸ τὴν μελανόλευκον κητήκουσι μετ' ἐνθουσιασμοῦ. Παρ' αὐτοῖς εἶνε οἱ ἦχοι του πρωσικοῦ ἕμου προσφιλεῖς, ἀλλὰ κανένα πῶδισον στρατιῶτην δεν ἀγαπᾷ οἱ πρωσικοὶ στρατιῶται».

του γερμανού;» Κατά δε τον 'Απρίλιον του αυτού έτους ειπε τὰ εξής: Θέλουσι με πάντα τρόπον να επιβάλλωσιν εις την Πρωσίαν να παιζην εν Γερμανία το μέρος, όπερ έπαιζεν εν Ιταλία το Παδεμόντιον, και να μάς φέρωσιν εις ην θέσιν περιήχθη ο Κάρολος 'Αλβέρτος πρό της παρά την Ναβάραν μάχης, ότε η μὲν νίκη ήθελεν επιφέρη την κατάλυσιν της μοναρχίας, η δε ήττα έπονειδίστον ειρήνην». 'Ότε κατά το 1852 απεστάλη ως διάδοχος του κόμητος Δούν, αντιπρόσωπος της Πρωσίας, εις την εν Φραγκφούρτη Διαιταν, ήρωτήθη υπό τινος κυρίας της Φραγκφουρτιανής κοινωνίας, διατι ο κόμης Δούν εξήτησε να απέλθῃ, ο δε κ. Βίσμαρκ απήντησεν, ότι εις επιμελής και φίλογος άνθρωπος δεν εινε δυνατόν να εύρισκη ευχαριστησιν εις το έδωχα σομέρι και εις το μάταιον των εργασιών του συμβουλίου της δημοσπονδίας, 'Ερωτηθείς διατι τότε, άφ' ου τά πράγματα εγούσιν όπως αυτός άρρέσκειται να τα παριστάνῃ, εξκαλοουθεϊ να μένη ο ίδιος, απεκριθη, ότι καθ' όλον του τον βίον υπήρξε μέγας τεμπέλης, και ότι δεν έκαμνε τίποτε άλλο παρά με το τουφέκι 'ς τον ώμον να γυρίζει μέσα 'ς τους άγρους, και αυτό νομίζει, ότι και εκεί πολυ καλά δύναται να το κάμῃ.

Τοιοῦτος τις εἶνε

Κατά μίαν ελαχίστην βεβαίως των πτυχών του χαρακτηρῶς αυτού ο άνθρ, ο μη επί ματαίῳ φέρων τον τίτλον «σιδηρούς», όστις τὰς τελευταίας ταύτας ημέρας άνεστάτωσε την Γερμανίαν άπασαν και κατέπληξε την ύψιλιον διά της άνηκούττου τόλμης του και της μοναδικής παντοδυναμίας του. 'Ο άναγινώσκων έπισταμένως και λεπτομερῶς τον βίον του δαιμονίου τούτου άνθρώπου, εινε άδύνατον να εύρη πράξιν του η διάβημα του δυνάμενον και καθ' ύποθεσιν να συγκριθῇ προς το περιώνυμον έγγραφον όπερ απεστάειλε τελευταίως προς τον πειθῆτιον αυτοκρατορά του και δι' ου εξήτει την καταδίωξιν του πρώην καθηγητου του διεθνούς δικαίου Γκέρκεν του παραδόντος εις δημοσίευσιν εν τῇ «Γερμανικῇ 'Επιθεώρησει» το πολύκροτον ήμερολόγιον του Φρειδερίκου Γ'. 'Ο άνθρ ο όποιος καθ' όλον τον βίον αυτόν μίαν και μόνην έσταν άρχην σταθεράν και άμετάκλητον, την διακυμώδησιν και εξασθένειν παντός συνταγματικού και φιλελευθέρου θεσμοῦ, ο όποιος κατεπύθεν εν τῷ σπέρματι πᾶσαν κοινωνικὴν κίνησιν διά των αυταρχικῶν αὐτου νόμων και εξεμνηστικῶν εν τῷς εν πάντα τὰ διχθεθέντα άλλαλα πρῶσσια ή γερμανικῇ κοινοβουλία, συγκεντρῶσας εν αὐτῷ πᾶσαν εὐθύνην και πάντα έλεγγον και πᾶσαν δύναμιν, άποδείξας άσυμβίβαστον προς την ιδέαν τῆς μοναρχίας, το κοινοβουλευτικὴν πολιτικὴν και άναπετάσας ύψηλά την σημαίαν της συνταγματικότητας εν πλάτει ΙΘ'. αἰῶνι, ο άνθρ όστος εἶδεν αἰφνης ήρῃ δυσμάς του βίου του άπαν το σκόδιωμα τουτε δικαιοέμενον εκ θεμελίων και άπειλόγημον να εξερρασθῇ ως σκιά. 'Ηγεμόν, περί ου υπήρξε μίαν γενικήν τι προαισθημα και άδριστη

εὐκυκλοφόρου υποκόφως ιδέαι ως περί πρωτοφανούς και εκτάκτου εν τῇ ιστορίᾳ των λαῶν προσωποκότητος, αλλά τον όποιον αυτός πολυ καλά ειχεν από πολλου ήδη άσφρανηθῇ, δια της άσφρητικῆς του εκείνης δυνάμεως, της υπερδαινούσης και αὐτήν την παρομιμῶδη του κυνός, ο ήγεμόν όστος έπρόκειτο να ανέλθῃ τον θρόνον. Κίνδυνος μέγας έπαπειλείτο. Εὐτυχῶς και την φορὰν ταύτην η τύχη, η όποία άλλως τε οὐδέποτε τον εγκτελείπεν, η αὐτή εκείνη τύχη η πρό εξαστίας άπαλλάξασα αὐτον άπροσδοκῆτως του επικινδυνωτέρου των εξωτερικῶν αὐτου εχθρῶν, του μεγάλου Γαμβέττα, ήλθε και την φορὰν ταύτην εις βοήθειάν του, και ύπουργος σκώλης κατέσχε, μετά τρίμηνον βασιλείαν, την εὐγενῆ μέχρι χιμαιρικότητας εκείνην ύπαρξιν. 'Ετροίφεν εν κρυφίας χαρὰς τὰς χεῖρας, ύποθέσας πάντα κίνδυνον πλέον άποσκορακισθέντα δια της εις τον θρόνον άνόδου ήγεμόνος συντηρητικωτέρου και άπαυταρχικωτέρου και αὐτου του ίδιου. 'Αλλ' ήπατάτο. Το μόνον μέτρον το όποιον έσχε καιρόν και εν αὐτῇ τῇ άγωνία του θανάτου να λάβῃ ο ήγεμόν εκείνος, να στειλῃ δηλ. εις κόρακας τον επί δεκαετίαν πανίσχυρον ύπουργόν των έσωτερικῶν, τον κ. Πούτκαμερ, την ζωντανήν ταύτην ενσάρκωσιν του πνεύματος του αρχικαγκελλαρίου, το μέτρον τουτο, ικανόν να χαρακτηρίσῃ ολόκληρον βασιλείαν, δεν ελειψε ν' άποφέρῃ τους καρπούς του, και άκατάσχετον ρεύμα φιλελευθέρων ιδεῶν συνεκίνησεν αἰφνης σύμπασαν την Γερμανίαν, και το ρεύμα τουτο δεν διεκόπη δια του θανάτου του εκείνου. Οί προοδευτικοί και οί φιλελεύθεροι ήκοιποινήθησαν το όνομα αὐτου, άρπάξαντες πᾶραυτα την σημαίαν, ήτις ήπειλείτο να συγκατέλθῃ μετ' εκείνου εις τον τάρον, και άναπατάσαντες αὐτήν άνευ πλέον φρασσεολογιῶν και ύπερφυῶν ως πρότερον. 'Ερχεται τέλος εις φῶς το πολύκροτον ήμερολόγιον, εν τῷ όποιῳ ο φιλελεύθερος και προοδευτικός αυτοκράτωρ, δεν εινε πλέον άνθρ. η ιδέα, εν τῷ εγκεφάλῳ μόνον τινῶν σχηματισθείσα, αλλά λαμβάνει σάρκα και όστα και μαρτυρεϊ εις τον κόσμον τι η Γερμανία εν αὐτῷ εκλαυσε και η άνθρωπότης άπόλωσεν. 'Εν αὐτῷ η προσωποκότης αὐτου, ζωντανῇ πλέον, χειροπιαστή, περιβάλλεται δι' αἰγλης και λάμψεως πρωτοφανούς εν τῇ ιστορίᾳ: ο ήρωισμός και η θελοουσία αὐτου άναμιμνήσκει τον Βαλλενστάϊν των ενδόξων ύπερ της γερμανικῆς έλευθερίας πολέμου. η δε εὐγενῆς μελαγχολία του τον 'Αμλέτον, άλλ' άπορασιτικώτερος και ήττον σκεπτικός του τελευταίου, άναζητούντος περίξ του ουγι τον θεόν, εις αν πιστεύει άκραδάντως, όπως και εις την ιδίαν άποστολήν, αλλά τους άνδρας, οί όποιοι θα συνεργασθῶσι μετ' αὐτου μίαν ήμέραν και οί όποιοι τῷ λείπουσιν. «Τὰ καθήκοντά μου νῦν εδιπλασιάσθησαν λέγει, άλλ' άκριθεῖς δια τουτο και εγώ τὰ πενδύχημαι μετά διπλασίας χαρῆς, διότι πρό ουδεμιᾶς δυσχερείας εἶμι έτοιμος να άπισθοχωρήσω και διότι κισθάνομαι ότι δεν μοι έλλείπει το άναγκαιόν ύχρος να προβῶ στερωῶς και άπορασιτικῶς προς το έργον, και τέλος, διότι εἶμι πεπεισμένος ότι ουχι εις μάτην εκλήθην επανειλημμένως μεταξυ 30

και 40ετῶν να άτανίσω προς τα δυσχερέστατα καθήκοντα και ν' αντιμειτωπίσω τους συμπαρομαρτούντας κινδύνους. Αί πολυχρόνιοι έλπίδες των πατέρων μας, τὰ δνειρα των Γερμανικῶν ποιήσεων συνέπληρώθησαν, και άπθλλαχμένον της σκωρίας της άγίας ρωμαϊκῆς στεριότητος, άνατέλλει νέον, μετερυθμισμένον την κεφαλήν και τὰ μέλη βασιλείον, υπό το άρχαίον όνομα και κατά τὰς χιλιεταῖς προσδοκίας από της 60ετου; νυκτός.» Καί περαιτέρω: έτι «Το πρώτον μετά την ειρήνην έργον είναι η λύσις των κοινωνικῶν ζητημάτων τα όποια θα μελετήσω κατά βάθος». Περαιτέρω έτι: «'Ιδοῦ, θα εὐρεθῶσιν οί άνδρες οἵτινες με εὐθύ ήμμα θα δυνθῶσι να άνακρυφῶσι τὰς αληθείς άρχάς και να εξασφαλίσωσι τὰ επιτεχθέντα άποτελέσματα.» Κατωτέρω: «'Αμφιβάλλω εις την ειλικρίνειαν της φιλελευθέρως άναδιοργανώσεως του Κράτους, και πιστεύω μάλλον, ότι νέα εποχή, ήτις άπ' έμου θελει άρχίσει, θα εγκαινίση το μέγα τουτο έργον. 'Η πείρα την όποιαν από δεκαετίας συνήθροισα, δεν εκτήθη επί ματαίῳ. 'Εν τῷ νῦν πλέον ήνωμένο ήθνει θα εὐρω ισχυρόν στήριγμα των ιδεῶν μου, τόσο μάλλον, όσω εγώ εσομαι ο πρώτος ήγεμόν όστις θα παρουσιασθῇ πρό του λαου του τιμῶς και άνευ όπισθοβουλίας τινός προσικεκολλημένος εις τους συνταγματικους θεσμούς.» Κατωτέρω: «Δεν φέρω εν έμοι αίσθήματα μίσους κατά των Γάλλων, άλλ' επ' εναντίας, τάσεις προς συμβίβασιν και συμφιλίωσιν.» 'Εν δε τῇ ταυτοχρόνω εκδοθείσῃ περιγραφῇ της κατά το 1866 πρό της Καινιγράτζ μάχης, έγγραφην ο εὐγενῆς ήγεμόν τὰ εξής: «'Ο πόλεμος είναι τι φρικαλέον, εκείνος ο όποιος, καθήμενος εν τῷ γραφείῳ του, δια μιᾶς μονοκονδυλίας προκαλεῖ πόλεμον, δεν προαισθάνετε βεβαίως κατ' ουδένα τρόπον πάντα τὰ δεινά αἴτινα άπολύει κατά δύο χωρῶν». 'Η εἰκὼν αὐτη ήτο πολυ θεσπεσία, πολυ μεγαλοπρεπῆς, αλλά και πολυ περισσοτέρως και φοβερωτέρως ενεργουτα κινδύνους η όσπε να έπατρέπετο να μείνη επί μικρότερον όρθια έπρεπε πᾶραυτα δια ισχυροῦ λακτισματος να καταπέση, και όχι μόνον να καταπέση, αλλά και να κυλισθῇ εν τῷ βορῶ, να εξερρασθῇ εν τῇ λάσπῃ, και τουτο εὐθις άνευ διασταγμοῦ. 'Ο σιδηροῦς άνθρ δεν διατάζει, άμέσως εν τῇ άρχῇ έτι του περιώνυμου έγγραφου του να προσκολλήσῃ το φοβερωτατον στίγμα, ήπερ δύναται ποτε να ρυπάνῃ το μέτωπον άπλου ιδιώτου, κατά μείζονα δε λόγον ήγεμόνος θεωρουμένου παρά πάντων ως η ενσάρκωσις τῆς προς την πατρίδα και το καθήκον άφοσιώσεως. «Θεωρῶ, λέγει, το 'Ημερολόγιον τουτο ως μη γνήσιον. 'Η Α. Μεγαλειότης ο τότε ο διάδοχος διετέλει κατά το 1870 εκτός των πολιτικῶν διαπραγματεύσεων και δεν ήδύνατο έπομένως να εχη άσφατεῖς και άθθεντικὰς επί των γεγονότων πληροφορίας. Δεν εἶχον την άδειαν παρά του βασιλέως να συζητῶ τὰ σπουδαιότερα ζητήματα μετά της Αὐτου Βασιλικῆς ύψηλότητος, διότι η Α. Μ. έφοβείτο άδικρισίας προς την υπό Γαλλικῶν συμπαθειῶν έμφορουμένην Αγγλικὴν αὐλήν, άφ' ετέρου δε, βλάβην των σχέσεών μας προς τα Γερμανικὰ δημοσπονδα κράτη, ένεκα των

υπεράγαν τουμηρῶν σχεδίων και της βιαιότητος των μεσῶν αἴτινα συνεβούλευον τῇ Α. Β. ύψηλότητι άμφιβόλου άξίας πολιτικοί σύμβουλοι! Με άλλας λέξεις, ιδού που θέτω εγώ το ειδωλόν σας, κύριοι φιλελεύθεροι και προοδευτικοί! 'Εν τουτω, και μόνον εν τουτω πρέπει να άναζητηθῇ η σημασία και ο σκοπός του πραξικοπήματος τουτου του αρχικαγγελαρίου, το όποιον συνετάραξε πάντα τὰ πνεύματα και αὐτων έτι των όπαδῶν του, και το όποιον μέλλει ίσως να εχη συνέχειαν εις την προσεχῇ δικαν του Γκέρκεν, άναμιμνήσκουσαν την πρό Ιδετίας περιώνυμον του 'Αρνι. Καί ώσάν να μη ήρκει τουτο, άναγκάζει τον υιον αὐτου από του ύψους του θρόνου του να υπογράψῃ το φοβερόν τουτο άνάθεμα κατά της μνήμης του πατρός! 'Η γενική όμως πεποίθησις είναι, ότι την φορὰν ταύτην ο αρχικαγγελάριος προέβη κατά πολυ ύπερ τὰ έσκαμμένα, και ότι έσήμανεν ίσως ήδη η ώρα, καθ' ην πραγματοποιηθήσεται, ότι ο ίδιος εν τῷ Ράϋσχτῆ εἶχε ποτι προαναγγεῖλαι: Θα τελειώσω με μίαν μεγάλην βλακειαν! Κ. Ν.

**ΟΧΙ ΜΟΝΟΝ ΟΙ ΝΑΥΑΡΧΟΙ
ΑΛΛΑ ΚΑΙ ΟΙ ΠΛΟΙΑΡΧΟΙ**
('Αναμνήσεις και επανορθώσεις)
(Συνέχεια και τέλος)

'Ο Μοντεσκιέ λέγει, ότι εάν θέλῃς να έννοήσης ότι έθνος τι δεν εινε υγιές, παρατήρησον τι θαυμαζει, και εάν κατατριβηται και εκπλήσεται διατά μικρά και δευτερεύοντα. εινε γνώρισμα, ότι το έθνος εκείνο εινε σεσηπός και άρρωστον. Πρό πεντηκονταετίας όμως, ότε το έθνος το ελληνικόν, δεν ήτο άρρωστον και σεσηπός, ο Μιαούλης, ο Σαχτούρης, ο 'Ανδρούτσος, ο 'Απ. σ. όλης και ο Κανάρης, οἵτινες συνέταξαν το Ναυτικόν Μητρώον κατά το 1833, τὰ πυρπολιστικά έργα, τὰ άφροντα εις τον έμπρησμένον πλοίων έχθρικῶν κατά την 'Επανάστασιν, εύρισκομένων εν λιμένι, δεν περιφρονεί μὲν αὐτὰ η ειρημένη επιτροπή, ως άναξια λόγου, αλλά και δεν θεωρεῖ αὐτὰ ως πρώτης ποιότητος πυρπολιστικά έργα. Καί δια τουτο ποιεῖται διάκρισιν εν τῷ μητρώῳ, αἰ δεινα πυρπολιστής κατά το έτος δεινα ενέπρησεν εις τον λιμένα δεινα εν έχθρικῶν πλοίων άρραγμένον», και α δεινα πυρπολιστής κατά την δεινα ναυμαχίαν ενέπρησεν έχθρικῶν πλοίων». Θέλουσα να έννοήσῃ, ότι άλλην σημασίαν εχει η πυρπόλησις πλοίων έχθρικοῦ ήγυροβολημένου εν καταστάσει παθητικῆς, και άλλην σημασίαν η πυρπόλησις πλοίου έχθρικοῦ επί των ιστίων εκ παρατάξεως. 'Εκ τουτων έπιται, ότι τὰ πυρπολιστικά έργα του Κανάρη, πλὴν εκείνου της 6 αὐγούστου του 1824 παρά την Σάμον, δεν εινε πρώτης ποιότητος και υπεράνθρωπα, άρα ουδέ ήρωικά, αλλά ποσότητος έργα, ήτοι ο Κανάρης εύρεν εύκαιρίαν εξαιρετι-

κώς εις μέρη εύκολα τῶν ἐχθρῶν ἀργούντων καὶ ἐκαυσε περισσότερα καθ' ὀλοκληρίαν σκάφη ἀπὸ τούτων ἄλλους πυρπολιστάς. Ὁ ἴδιος γνωρίζων ὅσα οἱ πυρπολισταὶ τῆς Ὑδρας ἐπραξαν κατὰ τὸν ἀγῶνα, ὡς κατωτέρω δευθῆσεται, ἦτο μέτριος, καὶ πᾶν ἄλλο ἰσχυρίζετο ἢ ὅτι αὐτὸς καὶ μόνος ἦτο ὁ πνέων πῦρ καὶ σίδηρον, ὁ πατῶν τούτων πόντους καὶ ἐκ παραλλήλου μετὰ τοῦ Μισοῦλη βίνων, καθ' ἃ ἰσχυρίζεται ὁ θαυμαστὴς αὐτοῦ, συνεργάτης ὑμῶν. Ἡ ἐπίσημος ναυτικὴ ἱστορία, ἡ ἀφορῶσα τὰ ναυτικὰ πολεμικὰ ἔργα κατὰ τὴν Ἐπανάστασιν, εἶνε συνοπτικῶς συντεταγμένη πρὸ πεντηκονταετίας ἐν τῷ ναυτικῷ μητρώφῳ καὶ εὐρίσκειται ἐν τῷ Ὑπουργείῳ τῶν Ναυτικῶν ὑπάρχουσι καὶ ἀρκετὰ ἡμερολόγια λείπει μόνον ὁ ἱστορικός, ὁ φιλόσοφος, ἀλλὰ καὶ ὁ πλούσιος, διότι πρέπει νὰ ἔχη χρῆμα ἀφθονον διὰ νὰ ἔχη ἀπόλυτον ἡρεμίαν καὶ γαλήνην, διὰ νὰ συγγράψῃ αὐτὴν λεπτομερῶς. Εἰς πόσας πλάνας καὶ ἀπάτας ὑπόκεινται οἱ λαοὶ, ἐπιστημολογία μαρτυροῦσι τὰ ἐσχάτως δημοσιευθέντα ἡμερολόγια τοῦ αὐτοκράτορος Φρειδερίκου. Καὶ ἡ ἀμερόληπτος καὶ ἀπαθὴς συγγραφή τῶν ναυτικῶν ἀγῶνων κατὰ τὴν Ἐπανάστασιν τοῦ 1821 θὰ φέρῃ ἀρκετοὺς εἰς τὴν πραγματικὴν θέσιν αὐτῶν.

Ἀπὸ τοῦ 1823, ὁ κατὰ τῶν Τούρκων ναυτικὸς ἀγῶν, διεξήγετο οὐχὶ κατ' αὐτῶν ἰδίως, ἀλλὰ κατὰ τῶν διαφόρων εὐρωπαϊκῶν τυχοδιωκτῶν, οἵτινες ἐπέβαινον ἐκάστου ἐχθρικοῦ πλοίου. Ἐκεῖνοι ἐδίδαξαν αὐτοὺς νὰ ρίπτωσι τὰς λέμβους πλήρεις ἀνδρῶν ἐνόπλων καὶ νὰ ἐπιτίθενται τῶν πυρπολικῶν ὅπως κυριεύσωσιν αὐτά. Ἐδίδαξαν αὐτοὺς νὰ ρίπτωσι καὶ πυρπολικά κατὰ τῶν ἐλληνικῶν πλοίων, ἐδίδαξαν ὅτι ὀφείλουσι τὰ πλοῖα νὰ ἐφοδιασθῶσι δι' ἀντλίων πολλῶν πρὸς ταχείαν καταστολήν τοῦ πυρός ἂν διέδιδετο. Τίς ἀνέλαβε τὸν δεινὸν τοῦτον ἀγῶνα κατὰ τῶν Τούρκων ἢ αἱ ναυτικαὶ μοῖραι τῆς Ὑδρας καὶ οἱ πυρπολισταὶ αὐτῆς; Κατὰ τὴν ναυμαχίαν τοῦ Ἀργολικοῦ ὁ πυρπολιστὴς Πιππίνος ἐπέπιπτε ἐχθρικοῦ βρικόου καὶ ἀνέφλεγεν αὐτὸ κατὰ τὸ ἡμισυ σβεσθέν, ἀπομακρυνόμενος δ' αὐτοῦ ἠναγκάσθη νὰ ἀμυνθῆ γενναίως κατὰ τῶν ἐπιτεθεισῶν αὐτοῦ ἐχθρῶν λέμβων καὶ οὕτω νὰ σωθῆ ἀφ' ὀφόνουσεν ἀρκετοὺς. Κατὰ τὸ 1823, παρὰ τὸν Ἄθωνα, διέδωκε τὸ πῦρ εἰς ἐχθρὴν φεργάταν σβεσθέν. Κατὰ τὴν ναυμαχίαν τοῦ Γέροντα, τὸ 1824 ἐτραυματίσθη βρικός. Κατὰ τὸ 1825 ἦτο εἰς τῶν πέντε πυρπολιστῶν τῶν ἐμπρησάντων τὸν ἐν Μεθώνῃ ἐχθρὸν στόλον ἐξ εἰκοσιεννέα πλοίων, ἦτοι μὲν φεργάτας τῶν 54 πυροβόλων, τεσσάρων κορβητῶν τῶν 32, καὶ εἰκοσιτεσσάρων μυδορμόνων τῶν 20 καὶ τῶν 18 ἦτοι δύναμιν φοβερὰν φέρουσαν 600 πυροβόλα. Ἰδοὺ λοιπόν, ὅτι καὶ ὁ Πιππίνος ἐκαυσε καὶ αὐτὸς εἰς τὸ μεριδίον τοῦ ἐξ πλοία ἐχθρικά, φέροντα πλέον τῶν ἐκατὸν πυροβόλων καὶ ἐπτακοσίους ἀνδρας. Τὰ ἐξ αὐτὰ πλοία κατασκευάζουσι δύο δίκροτα. Ἄρα καὶ ὁ Πιππίνος ἐκαυσε ἐν ὄρμῳ ὅσα καὶ ὁ Κανάρης ἐχθρικά πλοία. Ὁ Κανάρης τὰ ἐκαυσε τὸ δεύτερον ἔτος τῆς Ἐπανάστασεως τὴν νύκτα ἀγκυροβολημένων ὑπὸ δὲ τοῦ πολεμικοῦ πλοίου.

ὁ Πιππίνος τὰ ἐκαυσε τὸ πέμπτον ἔτος τῆς Ἐπανάστασεως, τὴν ἡμέραν ἀγκυροβλημένα ὑπερασπιζόμενος ὑπὸ τῆς μοῖρας τοῦ Μισοῦλη, ἐνῶ τὸ φρούριον τῆς Μεθώνης ἐνήργει πῦρ ζωήρον, τὸ ὁποῖον ἀντινάχθη κατὰ μέγα μέρος μετὰ τῶν ἐχθρῶν πλοίων. Ὡστε τὸ ἐν Μεθώνῃ πυρπολιστικὸν ἔργον εἶνε ποιότητος ἀνωτέρας ἢ τὰ ἐν Χίῳ καὶ Τενέδῳ, διότι ἐπετελέσθη τὴν ἡμέραν καὶ διὰ τῆς ἐλληνικῆς σημαίας.

Τὸ 1822 ὁ πυρπολιστὴς Θεόδωρος Τζερμεῆς συνέλαβεν αὐστριακὸν φορητὸν κατὰ τὴν ναυμαχίαν τοῦ Ἀργολικοῦ, ὅπερ μετέβηκε νὰ τροφοδοτήσῃ τὸ φρούριον τοῦ Ναυπλίου. Τὸ 1824 ὁ πυρπολιστὴς Δ. Τσάπελης ἐγγύς νὰ διαδόσῃ τὸ πῦρ εἰς ἐχθρὴν φεργάταν, ἐκάνε σοβαρῶς ἐνεκα ἀναφλέξεως αἰφνιδίως τοῦ πυρπολικοῦ αὐτοῦ, ἐνῶ κατὰ τὸ 1825 ἦτο εἰς ἐκ τῶν πέντε πυρπολιστῶν τῶν ἐμπρησάντων τὸν ἐν Μεθώνῃ ἐχθρὸν στόλον. Ἰδοὺ καὶ ὁ πυρπολιστὴς Δ. Τσάπελης ὅτι κέκτηται ἴσους τῷ Κανάρῃ ἀγῶνας.

Κατὰ τὸ 1824 ὁ πυρπολιστὴς Γ. Βατικιώτης, κατὰ τὴν ναυμαχίαν τῆς Σάμου ἐνέπρησεν ἐχθρὴν κορβέταν, ἐνῶ ταυτοχρόνως ὁ πυρπολιστὴς Δ. Ραφαιλῆς ἐτέραν. Κατὰ τὸ 1824 κατὰ τὴν ναυμαχίαν τοῦ Γέροντα, ὁ πυρπολιστὴς Γ. Θεοφάρος ἐνέπρησε τὴν ναυαρχίδα τοῦ στόλου τῆς Τύνιδος μετὰ τετρακοσίων στρατιωτῶν μετὰ ἀγῶνα δεινόν, κατὰ τῶν ἐχθρῶν λέμβων τῶν ἐπιτεθεισῶν πρὸς κυρίως τοῦ πυρπολικοῦ του, καὶ ἐναντίον φοβεροῦ πυρός τῆς ναυαρχίδος, κυβερνωμένης ἀπὸ τὸν ἐξοχώτερον ἀξιωματικὸν τοῦ ἐχθρικοῦ στόλου, ἡ παρουσία τοῦ ὁποῦ ἐφερε τὸν Ἑλληνικὸν στόλον εἰς ἀμνηχανίαν. Ὁ πυρπολιστὴς πληρωμένος τὸν πόδα, καὶ ἀπολάσας τὸ ἡμισυ τοῦ πληρώματος ἐσώθη καλυμβῶν ἐπὶ τῆς ναυαρχίδος τοῦ Μισοῦλη. Ἰδοὺ διὰ τούτων θαυμαστὰς ἡρωϊκῶν ἔργων καὶ δραματικῶν σκηνῶν, θέμα παρουσιαζόντων εἰς ὕψιστον βαθμὸν τὰ ἐνστικτικὰ φύλῃς ἰσχυρῆς καὶ καρτερικῆς, διὰ νὰ λαβῶσιν αὐτὸ ὑπὸ μελέτην, καὶ ἐξαντλήσωσι τὴν δύναμιν τῆς φαντασίας αὐτῶν καὶ τὴν λεπτότητα τῆς γραφίδος. Ὁ πυρπολιστὴς κατὰ τὸ αὐτὸ ἔτος 1824 τὸν Σεπτέμβριον μῆνα διέδωκε τὸ πῦρ εἰς ἐχθρὴν φεργάταν παρὰ τὴν Μιτυλήνην.

Τὸ 1824 κατὰ τὴν ναυμαχίαν τοῦ Γέροντα ὁ πυρπολιστὴς Ἰωάννης Ματρώζος διέδωκε τὸ πῦρ κατ' ἐχθρικοῦ βρικόου, τὸν Νοέμβριον τοῦ αὐτοῦ ἔτους παρὰ τὴν Κάσον διέδωκε τὸ πῦρ κατ' ἐτέρο βρικόου. Τὸν Μάιον τοῦ 1825 παρὰ τὸν Κηφηρὰ ἐνέπρησεν ἐχθρὸν δίκροτον ἐν μέσῳ πυρός φοβεροῦ, καὶ μετ' ἀποπείρας τῶν ἐχθρῶν λέμβων πρὸς κυρίως τοῦ πυρπολικοῦ του, ἀφ' ὀφόνουσεν ἀρκετοὺς ἐκ τοῦ πληρώματος. Τὴν νίκην τοῦ Καφηρῶς καὶ τὴν τῆς Μεθώνης ταυτοχρόνως σχεδὸν γενομένης ὅτε τὰ μεγάλα ἔργα ἐξετιμῶντο, ἐσπίστε νὰ πηνηγυρίσῃ ἐν Μεσολογγίῳ ὁ Σπυρίδων Τρικούπης, ὅπως ἐξῆρξεν τὸ πεπρωκὸς φρόνημα τοῦ Ἔθνους, τὸ ὁποῖον ἀσπίρον ὑπὸ τοὺς πόδας τοῦ Ἰβραὴμ ἀνεστηλώθη ὑπὲρ τοὺς χιλίους πεντακοσίους ναύτας καὶ στρατιώτας ἀπωλέσθησαν ἐκ τῶν δύο πυρπο-

ληθέντων πλοίων ἐκτός ἐνὸς ναυαγήσαντος ἐν Σύρω, καὶ ἀφθονον ὕλικόν πολέμου, πυροβολικόν ἀποβατικόν καὶ σχεδία δι' ἀποβάσιν εἰς Μεσολόγγιον. Καὶ κατόπιν τούτων ἀντὶ σεβασμοῦ ὑβρίζονται οἱ διαπράξαντες τὰ τοιαῦτα ἀδιαλείπτως διὰ σκανδαλωδεστάτων παρεξηγήσεων τῆς ναυτικῆς ἱστορίας. Ὁ πυρπολιστὴς Ἰωάννης Ματρώζος κατὰ τὸ ἴδιον ἔτος τὸν Δεκέμβριον μῆνα καταδιώκων μετὰ τοῦ Ταϊνάρου καὶ Κρήτης ἐχθρὸν δίκροτον, ἐνῶ ἠτοιμάζετο νὰ θέσῃ τὸ πῦρ, ἐφρονεῖτο ὑπὸ σφαίρας πυροβόλου, ἀποκλείσας τῆς κεφαλῆς του. Ἀναπαύεται ἀγνωστος, ἀμνημόνευτος, τὸ ἀστροπελεῖ τῶν πυρπολιστῶν, φέρον ὡς σάβανον τὴν ἰθνηκὴν σημαίαν εἶν βένθεσιν ἄλλης παρὰ πατρί γέροντι. Τέσσαρα πυρπολικά ἐρριψε κατὰ τοῦ ἐχθροῦ ἐπὶ τῶν ἰστίων μετ' ἐπιτυχίας πλήρους, καὶ εἰς τὸ τέταρτον προσέφερε καὶ τὴν ζωὴν του.

Κατὰ τὸ 1824 τὸν μῆνα Σεπτέμβριον παρὰ τὴν Μιτυλήνην ὁ πυρπολιστὴς Θεόδωρος Βῆκος διέδωκε τὸ πῦρ κατ' ἐχθρικοῦ δίκροτου, ἐνῶ κατὰ τὸ 1825 παρὰ τὴν Σούδα ἐισεπέδισαν οἱ ἐχθροὶ ἐντὸς τοῦ πυρπολικοῦ αὐτοῦ καὶ ἀπεκρούσθησαν, τὸν δὲ μῆνα Δεκέμβριον τοῦ αὐτοῦ ἔτους παρὰ τὰς Στροφάδας διέδωκε τὸ πῦρ κατ' ἐχθρικοῦ δίκροτου, ὅπου καὶ ἐφρονεῖτο. Τὸ 1824 παρὰ τὴν Μιτυλήνην ὁ πυρπολιστὴς Ἰωάννης Καλογιάννης ἐνέπρησεν ἐχθρὸν βρικόον. Τὸ 1825 ὁ πυρπολιστὴς Μανώλης Μπούτης κατὰ τὴν ναυμαχίαν τοῦ Καφηρῶς ἐνέπρησεν ἐχθρὸν κορβέταν, ἐνῶ τὸ 1824 παρὰ τὰ Μεσολόγγιον διέδωκε τὸ πῦρ εἰς ἐχθρὴν φεργάταν καὶ τὸ 1827 ἐπὶ Κόχραν ἐξωθεν τῆς Ἀλεξανδρείας ἐνέπρησεν ἐχθρὸν βρικόον. Τὸ 1825 ὁ πυρπολιστὴς Ἀντώνιος Βῆκος παρὰ τὴν Κρήτην ἐνέπρησεν ἐχθρὸν κορβέταν. Τὸ 1825 ὁ πυρπολιστὴς Μιχαὴλ Μπουτσοῦρης διέδωκε τὸ πῦρ κατ' ἐχθρῆς φεργάτας παρὰ τὴν Κρήτην. Τὸ 1825 ὁ πυρπολιστὴς Μαρίνος Σπαχῆς, ἦτο εἰς ἐκ τῶν πέντε πυρπολιστῶν τῶν ἐμπρησάντων τὸν ἐν Μεθώνῃ ἐχθρὸν στόλον, καὶ παρὰ τὸ Μεσολόγγιον τὸ αὐτὸ ἔτος διέδωκε τὸ πῦρ κατ' ἐχθρῆς φεργάτας, ἐνῶ κατὰ τὸ 1826 παρὰ τὴν Μιτυλήνην, ἐπιτεθεὶς τῆς ναυαρχίδος τοῦ Ταχῆρ ἐβυθίσθη ἀπὸ τὰς ἐχθρῆς σφαίρας. Τὸ 1826 παρὰ τὴν Μιτυλήνην ὁ πυρπολιστὴς Μιχαὴλ Ρούφης ἐρυμούλκει διὰ τῆς λέμβου, τὸ πυρπολικὸν ἐν βαθυτάτῃ γαλήνῃ κατὰ τοῦ Τοπάλ Πασά, καὶ ἠναγκάσθη νὰ ἀποσυρθῆ ἀφ' ὀφόνουσεν ἀρκετοὶ ναῦται τῆς λέμβου. Τὸ 1825 ὁ πυρπολιστὴς Γεώργιος Πολίτης, ἦτο εἰς ἐκ τῶν ἐμπρησάντων τὸν ἐν Μεθώνῃ ἐχθρὸν στόλον, ἐνῶ τὸ 1826 παρὰ τὸ Μεσολόγγιον ἐνέπρησεν ἐχθρὸν κορβέταν. Τὸ 1825 ὁ πυρπολιστὴς Ἀντώνιος Μπίκος ἦτο εἰς ἐκ τῶν πέντε πυρπολιστῶν τῶν ἐμπρησάντων τὸν ἐν Μεθώνῃ ἐχθρὸν στόλον. Κατὰ τὸ 1826 ὁ πυρπολιστὴς Ἀναστ. Σπαχῆς παρὰ τὴν Μιτυλήνην, ἐτρέφεν εἰς φυγὴν ἐχθρὴν φεργάταν, ἐνῶ κατὰ τὸ 1827 ἐπὶ Κόχραν ἐξωθεν τῆς Ἀλεξανδρείας ἐνέπρησεν ἐχθρὸν βρικόον, καὶ τὸ 1828 ἐξεβίβζε μετὰ τῶν πυρπολιστῶν Παπακάνου καὶ Τενεκέ τὸν εἰσπλοῦν τοῦ Ἀμερικικοῦ κόλπου, κα-

τεστρεφε δέκα κανονιοφόρους ἐχθρῆς, τὰ δὲ φρούρια τῆς Πρεβέζης, μάτην ἐπὶ ἐξάμηνον ὑπὸ τῶν στρατευμάτων τοῦ στρατηγοῦ Τζούροτο πολιορκούμενα, ἀύθμερον παρεδόθησαν, ἡ δὲ Ἑλλάς κατέσχευεν ἐν σημείον στρατηγικόν, ὅπερ ἐπέδρασε κατὰ τὴν διακανόνισιν τῶν ὁρίων τοῦ Κράτους.

Ἐν τούτοις οἱ πυρπολισταὶ, οἱ διαπράξαντες ὅλα αὐτὰ τὰ τερατογεγῆματα καὶ ἄλλα, δὲν νομίζονται ἐπιτήδειοι ὡς ὁ Κανάρης καὶ οὐδὲ καν μνημονεύονται. Ὑποθέσατε τὰ πλοῖα τὰ ἐχθρικά, τὰ ὑπ' αὐτῶν τόσον ἐπιτηδείως προσβληθέντα εἰς τὰ διάφορα πελάγη, ὡς εὐρισκόμενα εἰς τὰς αὐτὰς θέσεις, εἰς τὰς ὁποίας εὐρήθησαν τὰ ἐχθρικά πλοία τὰ προσβληθέντα ὑπὸ τοῦ Κανάρη ἐν λιμένι, τὴν νύκτα, καὶ οὐδενὸς ἀπολογουμένου νὰ ἀπομακρύνῃ τὸ πυρπολικὸν ἢ νὰ καταστείλῃ τὴν διάδοσιν τοῦ πυρός, εἰζήτετε τίνα ἀποτελέσματα θὰ εἶχομεν; Πανώλεθρον ἦν κατὰ τὴν ἀποστολὴν τοῦ στόλου. Ἄρα, δὲν ἦτο ὁ Κανάρης μόνος ὁ κατέχων τὸ μυστήριον καὶ τὴν ἐιδικότητα τοῦ πυρπολεῖν πλοία, ἀλλ' ἦσαν καὶ ἄλλοι, ἐὰν ὄχι ὑπέρτεροι αὐτοῦ, τοῦλάχιστον ἴσοι, οἵτινες προσήνεγκαν καὶ τὴν ζωὴν αὐτῶν οὗτος οὐδ' ἐπαρρησιαζέτο συνεχῶς ἐπὶ τοῦ πεδίου τῆς μάχης, ἐνῶ ὁ ἀγῶν ὑπῆρξε μακροχρόνιος. Τοῦτο καὶ ὁ ἴδιος ἐφρονεῖ, καὶ ἦτο περιορισμένος εἰς τὸ ἀφορῶν αὐτὸν καὶ μόνον. Ἦτο δευτερεύουσα δύναμις ἐπιβαθητικὴ εἰς τὰς ἐργασίας τοῦ πολεμικοῦ, οὐδεμίαν γνώμην ἢ πρωτοβουλίαν εἶχεν εἰς τὰ πολεμικὰ συμβούλια τῶν ἀρχηγῶν καὶ τῶν πλοίαρχων, καὶ ἂν δὲν μετέβηκεν ὅπου διατάσσεται, τῷ ἀφαιρετο ἡ κυβέρνησις τοῦ πυρπολικοῦ. Καὶ οὕτε τερατολογήματα ἐπλαττε περὶ ἀρχηγίας καὶ προσωπικότητος πυρπολιστικῆς, ἐκ παραλλήλου βαινούσης καθ' ὄλον τὸν ἀγῶνα μετὰ τῆς ἄλλης ἀρχηγίας τοῦ Μισοῦλη καὶ ἐξαφανίζουσης πάντα ἐχθρὸν καὶ πολέμιον, καθ' ἃ ἰσχυρίζεται λιαν τολμηρῶς ὁ ὑμέτερος συνεργάτης κ. Β., ἐν τῇ πραγματικῇ αὐτοῦ, περὶ καταστροφῆς τοῦ Τουρκικοῦ στόλου ἐν Μεθώνῃ κατὰ τὸ ἔτος 1825, λαμβανῶν τὰς ἱστορικὰς αὐτοῦ πληροφορίας παρὰ τῶν εὐρωπαϊκῶν συγγραφέων περὶ τῆς ἐλληνικῆς Ἐπανάστασεως, ἐπιπολιτικῶς πραγματευθέντων, οἱ ὁποῖοι οὐτε τὰς πολεμικὰς ὑποθέσεις τῆς Ἑλλάδος διέκρινον, οὐτε τὰς ἐκστρατείας κατὰ τὸν ἀγῶνα παρεσκευάζον, διὰ νὰ δύνανται νὰ γνωρίζωσιν ὑπὸ τινι ἰδιότητι ἐκαστον τῶν κατ' αὐτὴν δρασάντων προσώπων ἐξεστράτευεν, καὶ κατὰ πόσον παρηκολούθησε τὰς διαφόρους φάσεις τοῦ ἀγῶνος. Τὸ πυρπολιστικὸν ἔργον τῆς Ἐπανάστασεως τοῦ 1821, εἶνε ἔργον τεράστιον, ἀνήκει ὀλοκληρῶν σχεδὸν εἰς μίαν ἐκ τῶν ἰσχυροτέρων φυλῶν τοῦ κόσμου, τὴν Ὑδραϊκὴν. Ἐν τῶν ἐκατὸν πυρπολικῶν, τῶν κατασκευασθέντων κατὰ τὴν Ἐπανάστασιν, ἐπὶ κατασκευάσαν αἱ Σπέτσαι καὶ ἐνδεκα τὰ Ψαρρὰ, ἡ δὲ Ὑδρα ὀδοήκοντα δύο, καὶ ταῦτα πάντα ἀνεξαρτήτως ἄλλων ἔργων, ὑπερίτερον τοῦ πυρπολιστικοῦ, ἀνευ νεορείων καὶ ναυστάθμου, ἀνευ λιμένος! Ἀπέναντι τοιοῦτου ὄγκου πυρπολιστικῆς ἐργασίας, καὶ τροπαίων καθ' ὅλα τὰ πελάγη, ποία πυρπολιστικὴ προσωπικότης δύναται νὰ ἐπιβληθῇ;

Ἐκ τῆς πυρπολιστικῆς ἐργασίας, ὁ Κανάρης ἐξετέ-
λεσε τὰ εὐκολώτερα μέρη, καὶ διὰ τοῦτο παρουσιάζ-
ει καὶ τὰς περισσοτέρας ὀλικὰς ἐπιτυχίας. Κατὰ
ποιότητα ὑπολείπεται. Ἐάν δυνάμεθα νὰ θαυμάζω-
μεν, ὅτι ἐν Χίῳ καὶ Τενέδῳ ἐγένετο, ὑποχρεώμεθα,
ἐξ ἐθνικοῦ συμφέροντος ὑπερτάτου, νὰ ἀσχολώμεθα
θαυμάζοντες καὶ ἀπεικονίζοντες καὶ ἄλλα ναυτικά
κατορθώματα, ἀναγόμενα εἰς γενικώτερας ἐργασίας
τοῦ στόλου κατὰ τὴν Ἐπανάστασιν, ἐξ ὧν νὰ κατκα-
δηλοῦται ἡ ὑπεροχὴ τῆς Ἑλληνικῆς φυλῆς, ὡς φυ-
λῆς ναυτικῆς.

Οἱ ἄγγλοι κέκτηνται πλείστους ναυτικὰς νίκας νὰ
ἐπιδείξωσιν· ἀλλ' ἐπειδὴ εἶνε λαὸς αὐστηρὸς, μὴ
κατατριβόμενος εἰς λόγια, μίαν νίκην ἐπιδεικνύει,
τὴν τοῦ Τραφαλγάρ. Ἐκείνη τὸ ὄνομα φέρει ἡ
μεγαλειτέρα πλατεία τῆς πρωτεύουσος αὐτῶν. Ἐκεῖ
καὶ ὁ ἀνδρὶὰς τοῦ Νέλσωνος. Εἰς Ἀβουκίρ ὁ γαλ-
λικὸς στόλος ὑπέστη περισσοτέρας ζημίας ἢ ἐν Τρα-
φαλγάρ, ἐπειδὴ ὁμοῦ εὐρίσκειτο ἡγκυροβλημένος
καὶ εἰς θέσιν παθητικὴν, οἱ ἄγγλοι, ὀρθῶς σκεπτό-
μενοι, ἐπρωτίμην τὴν ἐν Τραφαλγάρ, καθ' ἣν ὁ ἐχ-
θρὸς συντεταγμένος, ἐνίκηθη ἐκ πρακτικῶς.

ΛΑΖΑΡΟΣ ΖΑΚΑΣ
Λιμηνάρχης Σπετσῶν

ΕΠΙΣΤΡΑΤΕΙΑΚΑΙ ΑΝΑΜΝΗΣΕΙΣ

Ὅπου ἐκτελῶ καθήκοντα ἀρχιμαγείρου!

Ἄν εἶνε πρᾶγμα, τοῦ ὁποῦ δὲν ἔσχον ποτὲ γνῶ-
σιν, εἶνε ἡ μαγειρικὴ! Οὐδέποτε ἐγνώρισα πῶς μα-
γειροῦσιν, ἔστω καὶ τὸ ἀπλοῦν βραστόν, ἔστω καὶ
τὴν ἀπλὴν σούπαν. Δὲν γνωρίζω ἀκόμη οὔτε νὰ
βράσω ἓνα αὐγόν. Ἐνὶ λόγῳ, ἐγὼ καὶ ἡ μαγειρικὴ
εἴμεθα τόσον μακρὰν, ὅσον μακρὰν εὐρίσκοναι ἄλ-
λήλων οἱ δύο πόλεις. Καὶ ὁμοῦ, ἔπρεπε νὰ ἐκτελέσω
καὶ τὸ δυσκόλον τοῦτο, δι' ἐμὲ, ἐπάγγελμα τοῦ μα-
γείρου, διότι οὕτως ἐδοξε τῷ ἐπιλοχίῳ μου. Εἰς μά-
την διεμαρτυρήθη ὅτι δὲν ἐπίσταμαι τὴν τέχνην
τοῦ μαγείρου, εἰς μάτην, ἔτραθο ὅσα τὰ μαλα-
λῖα μου, κατὰ τὸ δὴ λεγόμενον, ἀναλογιζόμενος
ὅτι τὴν ἐπαύριον ὄφειλον νὰ μαγειρεύω νὰ φάγη
ὀλόκληρος ὁ λόχος, δηλ. 350 καὶ πλέον ἄνδρες, ἐξ
ἧν συνέκειτο κατὰ τὴν ἐπιστρατεῖαν ὁ λόχος, εἰς
ἣν ἀνήκον. Ὁ λοχαγός μου, ἀγαθὸς ἄλλως τοῦ ἄν-
θρωπος, κωφεύσας εἰς τὰς πρακτικὰς μου καὶ τὰς
πρακτικὰς μου περὶ τῆς παντελοῦς ἀγνοίας μου ὡς
πρὸς τὴν μαγειρικὴν τέχνην, δὲν ἠθέλησε νὰ με-
ταβάλλῃ οὐδὲ κατὰ κεραίαν τὴν διαταγὴν τοῦ ἐπι-
λοχίου, διατάξας με ἐπιτακτικῶς νὰ κάμω κανονι-
κὴν μεταβολὴν. Ἀπολέσας, ἐπὶ τέλους, πάσας τὰς
ἐλπίδας ὅπως ἀποφύγω τὸ βραῦ τῆς μαγειρικῆς φρο-
τίου, ὠπλίσθην διὰ τοῦ θάρρους τῆς ἀποφάσεως, ψελ-
λίσας καθ' ἑαυτὸν: «Καὶ πεππῆς Κώστα; Ἔτσι
τῶρε» ἡ κατάρξαι!

Ἀφοῦ, οὐκ ἦν ἄλλως γενέσθαι, ἀπε-

φάσισα μὲ τὰ σωστά μου νὰ μαγειρεύω. Ἐπῆγα
πρὸς συνάντησιν τῶν τριῶν βοηθῶν μου, ἵνα μάθω
ἐάν τις τούτων κέκτηται μαγειρικὰς γνώσεις ἢ οὐ.
Ἦσαν καὶ οἱ τρεῖς λευκάδιοι, καὶ ἐφάνησαν εὐχαρι-
στημένοι ἐκ τοῦ ὡς βοηθῶν ἢ ὑπομαγείρων διορι-
σμοῦ των (sic). Ἠρώτησα αὐτούς ἐάν ἐγνώριζον κἄν
τὰ στοιχεῖα τῆς μαγειρικῆς, ἢ ἦσαν ὡς ἐγὼ ἀδαεῖς
τῆς τέχνης ταύτης, εἰς δὲ τούτων μοὶ ἀπήντησε
στοικώτατα:

— Δὲ βραδέσαι, βρὲ ἀδερφε, ποῦ σκοτίζεσαι γιὰ
δαῦτο; Μπᾶς εἶνε καμμιά μεγάλη δουλειὰ αὐτό.
Νά! γίμισε τὰ δύο τὰ καζάνια νερό, κόψε τὸ κρέας
τόσα κομμάτια ὅσοι ἄνδρες εἶνε σὶὸ λόχον, ρίξε το
μέσα, μισὸ στὸ ἓνα καὶ μισὸ στὸ ἄλλο, τσοῦξε φω-
τιὰ ἀπὸ κάτω, καὶ ἄμα ἰδῆς πῶς χουχλάζουν τὰ
καζάνια, βγάλε ἓνα κοψίδι νὰ δοκιμάσῃς ἂν ἔβρασε
ἢ ὄχι, καὶ ἄμα τὸ καταλάβῃς ὅτι εἶνε βρασμένο,
ρίξε ὅσο ρίζι ἢ πάστα σου ἔχουν δομένα στὰ δύο κα-
ζάνια, πάλι μισὸ στὸ ἓνα καὶ μισὸ στὸ ἄλλο, καὶ
ἄμα δοκιμάσῃς ὅτι ἔβρασε καὶ τοῦτο, χάλασε τὴ
φωτιὰ καὶ ἀνάφερε στὸ σιτιάρχῃ δεκανέα ὅτι τὸ
συσσίτιο εἶνε ἕτοιμο!

— Ἄμ δὲ θὰ ριζώμε καὶ ἄλας;

— Βίβηξ καὶ ἄλας, τὸ λησμόνησα νὰ σοῦ τὸ
πῶ. Τὸ ἄλας θὰ τὸ ριζῆς στὴν ἀρχή, ἄμα ριζῆς τὰ
κοψίδια στὰ καζάνια. Δὲν θὰ εἶσαι ὑπόλογος σὲ τί-
ποτα. Ὅσο κρέας, ἄλας, καὶ ρίζι ἢ πάστα μᾶς ἀ-
γοράσῃ ὁ σιτιάρχης, τόσο θὰ ριζώμε μέσα στὰ κα-
ζάνια.

Ἀνέπνευσα! Μοὶ ἐφάνη, ὅτι ὡς διὰ μαγικῆς ρά-
βδου μετεβλήθη εἰς τὸν καλλίτερον μάγειρον τοῦ
κόσμου! Δὲν εἶνε καὶ μικρὸν τὸ καθήκον, ὅπερ θὰ
ἐκτελέσω αὐριον, ἔλεγον καθ' ἑαυτὸν! Ὁθ' μαγει-
ρεύω νὰ φάγουν 350 ἄνδρες! Ἴδου λοιπὸν ὅτι ἔ-
γεινα ἄκων μάγειρος, ἐκ τῶν χειρῶν τοῦ ὁποῦ 350
στόματα περιμένουσι τροφήν! Δὲν εἶμαι μάγειρος
ἀπλοῦς, εἶμαι, ὅπως τὸ ἔλεγε καὶ ἡ διαταγὴ τοῦ
λόχου ἀρχιμαγείρου!

Τὴν ἐπαύριον λίαν πρωτὴ ἤμην εἰς τὸ ἔργον μετὰ
τῶν τριῶν βοηθῶν μου. Ἐκουβαλήσαμεν τὰ ξύλα ἐκ
τινος ἀποθήκης, διελθόντες διὰ τῆς κεντρικώτερας
ὁδοῦ τῆς πόλεως, ἡγοράσαμεν τὸ κρέας, τὸ ἄλας
καὶ τὴν πάσταν, καὶ μεταφέρομεν αὐτὰ ἐντὸς ζει-
πιλίων ἐπ' ὄμου, διελθόντες διὰ τῆς αὐτῆς ὁδοῦ,
κατ' ἐπίμονον ἀπαίτησιν τοῦ δεκανέως συσσιτάρχου,
ὅστις ἤθελε νὰ ἐπιδικνύηται ὅτι κατὶ εἶνε. Φθάσαν-
τες δὲ εἰς τὸν Στρατῶνα μας, διεμελίσαμεν τὸ κρέας
εἰς τόσα τεμάχια ὅσους στρατιώτας ἤριθμει παρόν-
τας ὁ λόχος μας, ἐγεμίσαμεν τὰ καζάνια νερό, ἠνά-
ψαμεν κάτωθεν αὐτῶν τὴν φωτιάν, ἐρρίψαμεν ἔ-
πειτα τὰ τεμάχια ἐντὸς αὐτῶν, τὰ ἡμίση εἰς τὸ ἓνα
καὶ τὰ ἡμίση εἰς τὸ ἄλλο, ἐρρίψαμεν τὸ ἄλας, καὶ
ἀφοῦ ἐχουχλάζαν καὶ ἐδοκιμάσαμεν ὅτι τὸ κρέας
ἦτο βρασμένο, ἐρρίψαμεν καὶ τὴν πάσταν, διανείμα-
τες αὐτὴν εἰς δύο, καὶ εἴκοσι λεπτὰ τῆς ὥρας μετὰ
ταῦτα, ἀνεφέραμεν εἰς τὸν συσσιτάρχῃ ὅτι τὸ συ-
σσίτιον ἦτο ἕτοιμον. Μετὰ τοῦτο, ἐτίθησαν ἅπαντες
οἱ στρατιῶται τοῦ λόχου εἰς δύο γραμμὰς, καὶ δύο
δεκανεῖς ἢ λοχιαί, δὲν ἐνθυμούμαι καλὰ, ἤρξαντο

διανεμόντες τὸ συσσίτιον, θέτοντες εἰς ἐκάστην κα-
ραβάναν ἐν τεμάχιον κρέατος καὶ μίαν κουταλιάν
σούπαν. Ἐν τῷ μεταξύ δὲ ἐπέραςε καὶ ὁ διοικητὴς
τοῦ Συνταγματῆρος μας, ἐμπροσθεν τοῦ λόχου μας
καὶ ἐκ περιεργείας ἠθέλησε νὰ δοκιμάσῃ τὸ συσσί-
τιόν μας, εὐρῶν δ' αὐτὸ καθ' ὅλους τοὺς κανόνες τῆς
ὑγιεινῆς μαγειρευομένου, ἐζήτησε νὰ παρουσιασθῶ
ἐνώπιόν του ὁ... ἀρχιμαγείρος, καὶ παρουσιασθεὶς ἐν
δλητῇ ἀφελείᾳ καὶ τῇ στοικώτητι, ἐνδεδυμένος
τὸν μαγειρικὸν χιτῶνα τοῦ λόχου, ἔλαβα μίαν λαμ-
πρὰν προφορικὴν εὐαρέσκεια, ἣν ἐπηκολούθησε σύ-
στασις πρὸς τὸν τριβῶντα ἐξ ὑπερβολικῆς εὐχαρι-
στήσεως τὰς χεῖρας τοῦ κύριον λοχαγόν νὰ με βάνῃ
συχνὰ νὰ μαγειρεύω. Ἀναχωρήσαντος δὲ μετὰ ταῦ-
τα πάντα τοῦ κυρίου Συνταγματάρχου, ὁ λοχαγός
μου ἰλλῶν πλησίον μου μοὶ εἶπε διὰ τρόπου φίλιου
καὶ προσηνοῦς:

— Ἐσὺ εἶσαι ποῦ δὲν ἤξευρες νὰ μαγειρέψῃς.

Εἶτα, στραφεὶς πρὸς τὸν ἐπιλοχίαν, ἀποτίεται
πρὸς αὐτὸν ἐν σοβαρότητι:

— Καὶ αὐριον νὰ τὸν βγάλῃς μάγειρα αὐτόν!

Τῇ ἀληθείᾳ, δὲν μοὶ ἐκακοφάνη τοῦτο, διότι τὸ
καλῶς μαγειρευθὲν φαγητόν, καὶ ἡ εὐαρέσκεια τοῦ
Συνταγματάρχου μου με ἔκαμαν νὰ σχηματίσω τὴν
ιδεάν ὅτι εἶμαι ἢ ἐγενόμην περίφημος μάγειρος!

Περαιωθεὶς τῆς διανομῆς τοῦ συσσιτίου, ἐλά-
βαμεν καὶ ἡμεῖς οἱ μάγειροι, δηλ. ἐγὼ καὶ οἱ τρεῖς
βοηθοὶ μου τὰς πλήρεις καραβάνας μας, ὡς εἶχαμεν
πληρώσει πρῶτοι πρῶτοι, ὅτε ἐπληρώσαμεν καὶ τὰς
καρβάνας τοῦ ἐπιλοχίου καὶ τινῶν ἐκ τῶν ἰσχυρῶν
τοῦ λόχου, δηλ. τοῦ σιτιστοῦ, τοῦ λοχίου τῆς ὑπη-
ρεσίας καὶ εἴ τινος ἄλλου, ἐκαθήσαμεν νὰ φάγωμεν
καὶ ἡμεῖς. Τὶ φαγὴ ἦτον ἐκεῖνο! Οὐδέποτε ἔχω φά-
γει νοστιμώτερον πρᾶγμα εἰς τὴν ζωὴν μου! Ἴσως
ἴδῃ ὅτι ἦτον ἔργον τῶν χειρῶν μου. Ἐδικαίωσα καὶ
τὸν συνταγματάρχῃ μου, καὶ τὸν λοχαγόν μου καὶ
ἡγενομήνησα τὸν ἐπιλοχίαν, ὅστις με διώρισε ἀρ-
χιμαγείρον, διότι ἂν με διώριζεν ἄλλο τι ἢ τοιοῦ-
τον, δὲν θὰ εἶχα καμμίαν συναίσθησιν τῆς περὶ τὸ
μαγειρεύειν ἱκανότητός μου!

— Φαντάσου! ἔλεγον καθ' ἑαυτὸν, μοὶ ἰδόθη ἀ-
φορμὴ με δὴ λόγια νὰ μάθω τὴν μαγειρικὴν!!!

Ἔως ἐδῶ ἐθαῖνον καλῶς τὰ πρᾶγματα, ὅτε μά-
λιστα ἡ περιστάσις εἶχε καὶ πλείστα ὅσα δύσκο-
λίας, ἠλπίζον δὲ εὐκολώτερον καὶ εὐχαριστότερον
νὰ διεξαγάγω τὰ ὑπόλοιπα τῆς ἡμέρας καθήκοντα,
καθόσον δὲν μοὶ ἔμενε πλέον τίποτε ἄλλο νὰ πράξω
ἢ νὰ φροντίσω μετὰ τῶν ὑπ' ἐμὲ τριῶν βοηθῶν μου,
νὰ πλύνωμεν τὰ καζάνια καὶ τὰ λοιπὰ τῆς μαγει-
ρικῆς σκευῆς, καὶ μετὰ ταῦτα ν' ἀκολουθήσωμεν τὸν
ἀρμόδιον συσσιτάρχῃν δεκανέα πρὸς προμήθειαν
τοῦ λιποτάτου τῆς μ.μ. γεύματος, τὸ ὁποῖον συνή-
θως συνίστατο ἐξ ἀπλοῦ μὲν τυροῦ, ἐάν ἡ ἡμέρα δὲν
ἦτο Τετάρτη ἢ Παρασκευὴ, ἐξ ἐλαίων δὲ ἢ πα-
στῶν ἰχθύων ἐάν ἐτύγχανε Τετάρτη ἢ Παρασκευὴ.

Ἐνῷ ἠτοιμαζόμεθα νὰ μεταφέρωμεν τὰ μαγει-
ρικὰ σκεύη εἰς τὸν πλησίον ἡμῶν ρέοντα ποταμὸν
Ἄραχθον, ἵνα πλύνωμεν αὐτὰ, εἰς τῶν βοηθῶν ἔ-
καμε τὸν ἀσ'ενῆ, ὁ ἕτερος ἀπίδρα καὶ δὲν ἔμεινον

ἐπὶ τοῦ πεδίου τῆς... μαγειρικῆς ἢ ἐγὼ καὶ εἰς τῶν
βοηθῶν. Ἀνέφερα τὸ πρᾶγμα εἰς τὸν ἐπιλοχίαν,
ἀλλ' ἐκεῖνος ἀντὶ νὰ μᾶς χορηγήσῃ δύο ἄνδρας, ἐκ-
τακτεν ἄγγαρίαν, μᾶς προέτρεψεν ὅπως ὅπως
νὰ μεταφέρωμεν τὰ σκεύη εἰς τὸν ποταμὸν. Ἀπαι-
τήσεις πολλὰς τὸ στρατιωτικὸν δὲν χωνεύει. Εἶπε ὁ
μεγαλειτέρός σου «ἔτσι θὰ γίνῃ!» κοκκάλωσε! Δὲν
ἔχει τοῦτο κ' ἐκεῖνο! Ὑπακοή, καλοπέρασι, παρα-
κοή, φυλακὴ, καὶ μιά μοναχὴ κουβέρτα!

Ἀνέλαβα λοιπὸν μετὰ τοῦ ἐνός τῶν βοηθῶν μου,
νὰ μεταφέρω τὰ μαγειρικὰ σκεύη εἰς τὸν ποταμὸν.
Ἐπεράσαμεν ἐν μακρῷ ξύλον ἀνὰ μέσον τῶν δύο θη-
λειῶν τοῦ ἐνός καζανίου, ἔπασσα τὴν μίαν ἄκραν τοῦ
ξύλου ἐγὼ, καὶ τὴν ἄλλην ὁ βοηθός μου, ἔ-εἶνος
προηγέτο, ἐγὼ εἰπόμην καὶ οὕτως ἐφθάσαμεν εἰς τὸν
πρὸς τὸν ὄρον. Ἐπλύναμεν ἀπὸ κοινοῦ τὸ καζάνι καὶ
διὰ τοῦ αὐτοῦ τρόπου τὸ μεταφέραμεν εἰς τὸν Στρα-
τῶνα, ὅπου ἀφήσαντες αὐτὸ, ἔλαβον καὶ λοιπὰ μα-
γειρικὰ σκεύη, ἥτοι τὴν χουλιάραν, τὴν πειρούαν
καὶ κατὰ ἄλλα μικρὰ πρᾶγματα, ὡς καὶ ταῖς καρ-
βάνες μας καὶ διηυθύνθημεν πάλιν πρὸς τὸν ποτα-
μὸν. Τὴν φορὰν ταύτην ἐνομίσαμεν καλλίτερον νὰ
μοιράσωμεν τὴν ἐργασίαν, ἐγὼ μὲν νὰ πλύνω τὰ
μικρὰ πρᾶγματα, ἐκεῖνος δὲ τὸ καζάνι. Ἐγὼ ἔτε-
λειώσα γρηγορώτερα τὴν ἐργασίαν μου, ἀφήσας δὲ
ἐπὶ τῆς ἀκτῆς τὰ πλυθέντα εἶδη ἐπλησίασα τὸν συ-
νάδελφόν μου ἵνα τὸν βοηθήσω καὶ τελειώσῃ μίαν
ὄρα ἀρχήτερα καὶ ἡ ἐργασία αὕτη· ἀλλ' ἐκεῖνος
θυμωθεὶς διὰ τὴν παρουσίαν μου, ὤθησε τὸ καζάνιον
με τοιαύτην δυνάμειν, ὅστε, φρικτὸν ρηθῆναι! εὐ-
ρέθη ἐν τῷ μέσῳ ἰσχυροτάτου ρεύματος καὶ ἤρξατο
ταξειδεῦον πρὸς τὰ κάτω ἐν σεμνοτάτῳ χορῷ. Τρέ-
χω ἐντὸς τοῦ ρεύματος, ἀλλὰ τὸ καζάνι, εἰσελθὼν
εἰς ἰσχυρότερον ρεῦμα, πάει! πάει! Ἐπὶ ἐν λεπτόν
εἰς ἰσχυρότερον ρεῦμα, πάει! πάει! Ἐπὶ ἐν λεπτόν
τὸ ἐβλέπομεν χωροῦν ἀδιαλείπτως ἐμπρὸς ἐν εἶδει
μελαίνης στρογγύλης λέμβου, ἀλλὰ μόλις εἰσῆλθεν
εἰς τὴν καρδίαν τοῦ ποταμοῦ, ἔκαμε δύο-τρὸς κι-
νήσεις δεξιὰ καὶ ἀριστερὰ ἰσχυρὰς, ἐγύρισε μὲ τὸν
πυθμένα πρὸς τὰ ἄνω καὶ ἔπειτα ἐξηρανίσθη διὰ
παντὸς ἐκ τῆς ὀράσεώς μας! Ἐκείνην δὲ ἀκριβῶς
τὴν στιγμὴν διῆλθε διὰ τῆς μνήμης μου ὅπως ἀ-
κουσίως καὶ μηχανικῶς ἡ γλῶσσά μου ἐψέλλισε τὸν
γνωστὸν τοῦ Παράσχου στίχον ἐν εἶδει πικρᾶς τῆς
τύχης εἰρωνείας:

Φεύγει! φύγει, γλυκερὰ μαυρομμάτα!

Μοῦ ἦλθε νὰ παλαβώσω. Μοὶ ἐφάνητο ὅτι ἐμελλε
νὰ γίνῃ διάρρηξις τοῦ πτωχοῦ κρανίου μου, καὶ ἐν
παντελεὶ ἀπογνώσει διατελῶν, ἐρρίφθην ἐπὶ τοῦ ὡς
ἐν ἀπογνώσει διατελοῦντος συναδέλφου μου, ἵνα τὸν
πνίξω, ἀλλ' ἐκεῖνος, ὡς νὰ συνῆλθεν ἐκ τῆς κατ'
αὐτοῦ ἐπιθέσεώς μου, μοὶ ἔδωσε μίαν γρονθίαν κα-
τάστηθα καὶ ὄχρεο ἀπίων, λιποτακτικῶς αὐθωρεῖ.

Ἐσκέφθην πλέον, ὅτι ἔπρεπε νὰ κρίνω τὸ πρᾶγμα
μὲ ψυχρότερον αἷμα, καὶ ὅτι δὲν ἐχάθη ἡ Ἑλλάδα
γιὰ ἓνα καζάνι. Περιουλλέγω τὰ χαμαὶ ἐρριμμένα
μαγειρικὰ σκεύη, ἅτινα εἶχον πλύνει ἐγὼ, καὶ μετὰ
ἀσυνήθους εἰς τὸν χαρακτῆρά μου στοικώτητος ἐπα-
νέκαμψα εἰς τὸν Στρατῶνα, ἀναβάς δὲ εἰς τὸ γρα-

φείον του επίλοιου, ανέφερον προς αυτόν τὰ καλέ-
καστα. Ὁ ἐπιλοχίας, φρονηθεὶς μὴ ἐνοχοποιηθῆ εἰς τὸν
πνεύμονα τοῦ καζάνιου, διότι δὲν μοὶ ἐχορήγη-
σεν ἐκτακτὸν ἀγγαρεῖαν ἐπὶ τῇ αἰτήσῃ μου, μὴ πα-
ρεκάλεσε νὰ μὴ κάμω ποσῶς λόγον περὶ τούτου,
ὑποσχεθεὶς μοὶ νὰ φροντίσῃ εἰς τρόπον ὥστε νὰ μὴν
πάθω τίποτε.

Τὸ γεγονός ἀνηνέχθη εἰς τὸν λοχαγόν, καὶ ἀπὸ
τοῦ λοχαγοῦ εἰς τὸν ταγματάρχην, ὅστις καὶ διέ-
ταξεν ἀμέσως τὴν καθιέρωσίν μου, εἰς τὰς στρατιω-
τικὰς φυλακὰς, καὶ ἀπὸ τοῦ ταγματάρχου εἰς τὸν
Συνταγματάρχην. Ὁ Συνταγματάρχης ἐκ περιε-
ργείας φαίνεται νὰ μάθη πρὸ τοῦ πέρας τῶν ἀνα-
κρίσεων τὸ συμβῆναι, διέταξε τὴν ἀμέσως ἐνώπιόν του
προσαγωγήν μου, εἰς δὲ τὴν ἐρώτησίν του πῶς συ-
νέβη τὸ πρᾶγμα, ἤρχισα ἐν λίαν καθαρῶς γλῶ-
σση τὴν ἐξιστορίαν τοῦ γεγονότος, μὴ φοβηθεὶς ἀπα-
ρεμμάτων, οὔτε γενικῶν ἀπολύτων. Ὁ Συνταγμα-
τάρχης μου μὴ ἤκουεν μετ' ἀπλήστου ἐνδιαφέροντος,
ἐνίοτε δὲ τῷ διεξέφευγε καὶ κανὲν μειδίαμα, ἀλλὰ
τόσον λεπτόν, ὥστε μὴδὲς διακρίνεται. Ἀπὸ δὲ τὰ
εἶπον πλέον ὅλα μὲ τὸ ν καὶ μὲ τὸ σ καὶ ἔστην ἐν
στάσει προσοχῆς, μὲ τὰς χεῖρας κάτω, εἰς σημεῖον
ὅτι δὲν εἶχον ἄλλο νὰ προσθέσω, ὃ κώδων τοῦ συν-
ταγματάρχου ἤχησε, καὶ ὁ ὑπασπιστὴς ὑπαλοχαγὸς
παρουσιάσθη ἐνώπιόν του.

— Κύριε ὑπασπιστὰ, νὰ ἀπαλλάξῃς τῆς κατη-
γορίας τὸν στρατιώτην τούτον, καὶ νὰ εἰπῇς προ-
φορικῶς τοῦ λοχαγοῦ του νὰ μὴ τοῦ ἀναθέτῃ βυ-
ναύσους ἀγγαρείας.

Ἐπειτα στραφεὶς πρὸς ἐμέ :

— Ἀγαπῶ τοὺς γραμματισμένους στρατιώτας,
ὁσάκις μάλιστα εἶνε καλλιγράφοι. Ἐσὺ γράφεις
καλὰ :

— Καλλιγράφω, Κύριε Συνταγματάρχα !

— Ὅριστε, γράψε... !

Μοὶ ἔδωσα γραφίδα καὶ χάρτιν.

ἤρχισα νὰ γράφω τὰ ἐξῆς μεθ' ὅλης τῆς ἀπαι-
τουμένης προσοχῆς :

« Ἡ Ἡπειρος εἶνε ἡ ἀρχαιοτάτη κοιλίς τοῦ Ἑλ-
ληνισμοῦ, καὶ ὡς τοιαύτην τὴν διεκδικεῖ σήμερον ἡ
ἐλευθέρη Ἑλλάς. Ἡ Νίκη ἔσται μεθ' ἡμῶν ! Ζήτω
ἡ Ἑλλάς ! »

— Μπραβο ! Ἀρκεῖ ! Κατάλαβα, ὅτι εἶσαι λαμ-
πρὸς καλλιγράφος ! μοὶ εἶπεν ὁ Συνταγματάρχης,
καὶ στραφεὶς πρὸς τὸν ὑπασπιστήν, ὅστις περιμένων
καὶ δευτέρην διαταγήν, δὲν εἶχεν ἀκόμη ἀνχω-
ρήσει, τῷ εἶπε

— Νὰ εἰπῇς τοῦ λοχαγοῦ του νὰ τῷ ἀναθέσῃ
τὴν γραφικὴν ὑπηρεσίαν τοῦ λόχου ἀντὶ παντὸς ἄλ-
λου, νὰ μὴ τὸν ἀποσπᾷ δὲ καὶ ἐκ τῆς μαχίμου
ὑπηρεσίας.

Καὶ οὕτω, χάρις εἰς τὴν εὐθυκρισίαν τοῦ συνταγ-
ματάρχου μου, ἀπὸ καταδίκου μετεβλήθη εἰς ἐλευ-
θερον... στρατιώτην Ἕλληνα ! ἔάν ὑποθεθῆ ὅτι ὦν
τις στρατιώτης καὶ μάλιστα ἀπλοῦς καὶ νεοσύλλη-
κτος, εἶνε δυνατόν νὰ εἶνε ἐλεύθερος ! !

Χ. ΧΡΗΣΤΟΒΑΣΙΛΗΣ

ΤΑ ΥΠΟΔΗΜΑΤΑ ΤΟΥ ΑΜΠΟΥΛ - ΚΑΖΙΜ

(Ανατολική παράδοσις)

Ἐξῆ ἄλλοτε ἐν Βαγδατίῳ ἄνθρωπός τις πλου-
σιώτατος, πλὴν φυλαργυρώτατος, ὀνομαζόμενος Ἀμ-
πούλ - Καζίμ. Ἦτο δὲ τὸσον γλίσχρος, ὥστε δὲν
ἀπεφάσιζε νὰ ἀλλάξῃ τὰ παλαιὰ ὑποδήματά του.
Ἄν καὶ εἶχον διατρυπηθῆ, διέτασσε τὸν ἐπιδιορθω-
τὴν νὰ τῷ προσράπτῃ νέα ἐμβάλωμα, καὶ
ἐξηκολούθει νὰ τὰ φέρῃ ἐπὶ τέσσαρα ἢ πέντε ἔτη.
Ἐπὶ τέλους ἐπλατύνθησαν καὶ ἐσκληρύνθησαν τσοῦ-
τον, ὥστε ἐγένοντο τὸ ἀντικείμενον παροικιῶδους
κατατηρήσεως. Ἐλεγον ἐν Βαγδατίῳ, ὁμιλοῦντες
περὶ πράγματός τινος : « εἶνε τὸσον σκληρὸν, ὅσον
τὰ ὑποδήματα τοῦ Ἀμποῦλ - Καζίμ. »

Ἡμέραν τινα, καθ' ἣν ὁ ἄνθρωπος οὗτος παρι-
πάτει εἰς τὰ παζάρια τοῦ Βαγδατίου, εἰς τῶν φί-
λων του τῷ εἶπε, ὅτι ἔλαβεν ἐκ τινος ἐμπόρου τοῦ
Ἀλεπίου φιάλας εὐθνοτάτας : « Ἀγοράσατε, τῷ εἶ-
πεν, ὀλίγας, θὰ τὰς φυλάξῃτε ἐπὶ τινεὶς ἑβδομάδας
καὶ θὰ τὰς μεταπωλήσῃτε. Ἐπειτα μὲ ἀξιόλογον
κέρδος. » Ἡ πρότασις αὕτη ἤρεσε τῷ Ἀμποῦλ -
Καζίμ, ὅστις ἠγόρασε φιάλας, ἀξίας ἐξήκοντα δη-
ναρίων, καὶ τὰς ἔφερεν εἰς τὸν οἶκόν του.

Ἐἶχεν ἄλλόν τινα φίλον, ὅστις τῷ εἶπε ὅτι ἔλαβε
τριανταφυλλόνηρον ἐξ Ἰεσίδ : « Ἐάν ἐπι-
θυμητῆ, τῷ προσέθηκε, δύναμαι νὰ σᾶς τὸ ἀφίσω
εἰς εὐτελεστάτην τιμὴν, καὶ ἀργότερον θὰ τῷ μετα-
πωλήσῃτε τὸ διπλὸν ἀφ' ὅσον τὸ ἠγοράσατε. » Ὁ
Ἀμποῦλ - Καζίμ ἠγόρασεν ἐπίσης τὸ ὕδωρ τούτου,
δι' οὗ ἐπλήρωσε τὰς φιάλας του, καὶ τὰς ἔθεσεν εἰς
φωτεινὸν τι μέρος τῆς κατοικίας του.

Τὴν ἐπαύριον ὁ Ἀμποῦλ - Καζίμ ἐπορεύθη εἰς τὸ
λουτρόν, ὅτε δὲ ἐγυμνώθη, εἰς τῶν φίλων του τῷ
λέγει γελῶν : « ὦ ! Καζίμ, ἄφες με ν' ἀλλάξω τὰ
ὑποδήματά σου, διότι ταῦτα εἶνε ἀληθῶς πολὺ βα-
ρεὰ. — Ὅπως ἀγαπᾷς. » ἀπεκρίθη ὁ φιλάργυρος
Ἀμποῦλ.

Ἀλλὰ ταῦτοχρόνως ὁ καθὼς, ἦτο ὁ εἰρηνοδίκης,
ἦλθεν ὅπως λουσθῆ. Ὅταν ὁ Ἀμποῦλ - Καζίμ ἐνε-
δύθη, ἐζήτησε τὰ ὑποδήματά του, ἀλλὰ δὲν τὰ
εὔρε, καὶ βλέπων εἰς τὴν θέσιν των νέα τοιαῦτα, ἐ-
σκέφθη ὅτι ὁ φίλος του ἔκαμε τὴν ἀλλαγὴν, περὶ
ἧς εἶχεν ὁμιλήσει. Λοιπὸν, ἄνευ ἄλλων τινων διατυ-
πώσεων, ἔλαβε χαριέντως τὰ νέα ὑποδήματα καὶ
ἐπέστρεψεν οἶκος.

Ἀλλὰ δυστυχῶς εἶχε λάβει τὰ ὑποδήματα τοῦ
καθῆ, ὅστις εἰς μάτην ἀναζητῶν αὐτὰ καὶ μὴ εὐ-
ρίσκων ἢ μόνον τὰς φρικώδεις ἐμβάδας τοῦ Ἀμποῦλ,
ἐνόμισεν ὅτι οὗτος φυσικώτατα τὰ εἶχε κλέψει.

Τὸν προσεκάλεσε νὰ ἐμφανισθῆ πρὸ τοῦ δικα-
στηρίου του, καὶ μὴ θέλων ν' ἀκούσῃ τὴν δικαιο-
λογίαν του, τὸν κατέδικασε εἰς πρόστιμον καὶ εἰς
πολλῶν ἡμερῶν φυλάκισιν.

Ὅτε ἔλαβε τὴν ἐλευθερίαν του, ὁ Ἀμποῦλ - Κα-
ζίμ εἶπε καθ' ἑαυτὸν : « Ἐξ αἰτίας αὐτῶν τῶν ὑπο-

δημάτων ἐγράθηκα τόσα, μὴ ἠτίμασαν. » Καὶ τὰ
ἔρριψε μετὰ θυμοῦ ἐν τῷ Τίγγριτι. Μετὰ δύο ἡμέρας
ἄλλοις τινεὶς σῦροντες ἐκ τοῦ ὕδατος τὰ δίκτυά των,
ἀνεκάλυψαν τὰ ὑποδήματα, τὰ γνωστὰ ἐν Βαγδα-
τίῳ. Ὁ εἰς ἐξ αὐτῶν τὰ ἔλαβεν ἀνὰ χεῖρας, ὅπως
τὰ ἀποδώσῃ εἰς ὄντινα ἀνῆκον. Ἐπειδὴ ὅμως ἡ
θύρα τῆς οἰκίας τοῦ Ἀμποῦλ - Καζίμ ἦτο κεκλει-
σμένη, τὰ ἔρριψεν ἐν τῷ δωματίῳ τοῦ φιλαργύρου
διὰ τινος ἀνοικτοῦ παραθύρου. Τὰ σκληρὰ ὑποδή-
ματα ἔπεσαν ἐπὶ τῆς σανίδος, ἐφ' ἧς ἦσαν θετιμέ-
ναι αἱ φιάλαι τοῦ τριανταφυλλοῦ, καὶ τὴν ἀ-
νέτριψαν. Πᾶσαι αἱ φιάλαι ἐθραύσθησαν, πᾶν τὸ πε-
ριεχόμενον ἐχάθη, ἐχύθη !

Ἐισερχόμενος ἐν τῇ κατοικίᾳ του καὶ βλέπων τὸ
νέον δυστύχημά του, ὅπερ ἐμελλε νὰ ὑποστῆ, ὁ Ἀμ-
πούλ - Καζίμ ἔσυρε τὸν πάγονα καὶ τὴν κόμην του,
ἐκλαυσε, καὶ ἐκ νέου ὕβριζεν τὰ ὑποδήματά του :
« Πρέπει λοιπὸν νὰ λυτρωθῶ ἀπ' αὐτῶν, εἴπε θὰ τὰ
κρύψω εἰς μίαν γωνίαν τῆς οἰκίας μου, ἵνα μὴ γίνε-
ται περὶ αὐτῶν πλέον λόγος. » Καθ' ὅλην τὴν νύ-
κτα προσεπάθει ν' ἀνοιξῇ ὀπὴν ἐν τῇ γῇ. Οἱ γείτο-
νές του, ἀκούοντες τὸν κρότον, ἐνόμισαν ὅτι ὑπέσκα-
πτε τὰ θεμέλια τῶν οἰκιῶν των, ἠγέθησαν μετὰ
τρόμου, ἐπορεύθησαν πρὸς τὸν καθῆν, ὅπως τῷ ἐκ-
δηλώσωσι τὸν φόβον των, ὃ καθὼς ἔρριψε τὸν Ἀμ-
πούλ - Καζίμ εἰς τὴν φυλακὴν, καὶ τὸν ἠλευθέρωσε
μόνον, ἀπὸ ἐπλήρωσε νέον πρόστιμον.

Ἐπανερχόμενος ἐν τῇ κατοικίᾳ του, εἶτι λυπημέ-
νος καὶ εἶτι ἐξηγριωμένος ἢ ποτε, ὁ Ἀμποῦλ - Κα-
ζίμ ἀνέλαβε διὰ χεῖρός μανιώδους τὰ ἀπαίσια ὑπο-
δήματά του καὶ τὰ ἐξεσπενδόνισεν εἰς τὴν αὐλακα
πανδοχείου τινος. Μετὰ τινεὶς ἡμέρας παρε-
τήρησαν ὅτι τὸ ὕδωρ δὲν ἔτρεχε πλέον ἐν τῇ αὐ-
λακῇ ταύτῃ : οἱ ἐργάται, ἐπιφορτισμένοι νὰ τὴν κα-
θάρωσιν, ἀνεγνώρισαν ὅτι ἦτο πεφραγμένη ὑπὸ
τῶν ὑποδημάτων τοῦ Ἀμποῦλ - Καζίμ. Ἐκ νέου ὁ
φιλάργυρος ὠδηγήθη εἰς τὰς φυλακὰς καὶ κατεδι-
κασθῆ εἰς μέγα πρόστιμον.

Μετὰ τὴν τρίτην ταύτην ἀτυχίαν, ὁ Ἀμποῦλ -
Καζίμ, ἀπελπὶς, λαμβάνει πάλιν τὰ ὑποδήματά
του, τὰ ἔπλυσε καὶ τὰ ἔθεσεν ἐπὶ τοῦ δώματος τῆς
οἰκίας του, ἵνα τὰ ἀποξηράνῃ, καὶ πάραυτα τὰ κά-
ταστήσῃ τέφραν. Ἀλλὰ κύων τις σκιρτήσας ἐπὶ τοῦ
δώματος τούτου, ἔλαβε τὸ ἐν ἐκ τῶν ὑποδημάτων
μεταξὺ τῶν ὀδόντων καὶ τὸ ἀφῆκε νὰ πῆσῃ τὸ ἀ-
παίσιον ὑπόδημα πίπτει ἐπὶ τινος γυναικὸς, καθη-
μένης κατ' ἐκείνην τὴν στιγμήν εἰς τὸ κατώφλιον
τῆς θύρας τῆς, καὶ ἦτις, ἀμέσως καταληφθεῖσα ἐκ
τοῦ φόβου, ἔπεσε βρῆως ἀσθενῆς. Ὁ σύζυγός τῆς
ἐπορεύθη ὅπως περὶ τὴν θάλασσαν εἰς τὸν διοικητὴν καὶ
ὁ Ἀμποῦλ - Καζίμ κατεδικασθῆ πάλιν εἰς φυλάκι-
σιν καὶ πρόστιμον.

Ἄλλ' ἀγνοῶν πῶς θ' ἀπελευθεροῦτο τάρχα πλέον
ἐκ τῶν βδελυρῶν ὑποδημάτων του, ὁ Ἀμποῦλ - Κα-
ζίμ τὰ ἔλαβεν ἀνὰ χεῖρας, παρευσιάζθη πρὸ τοῦ
Καθῆ, καὶ διηγήθη εἰς αὐτὸν πᾶν ὅτι τῷ συνέβη :
« Σὲ παρακαλῶ, τῷ εἶπε, νὰ λάβῃς τὴν δόλωσίν
μου, καὶ ἐλπίζω ὅτι πάντες οἱ μουσουλμάνοι, οἱ ἐν-
ταῦθα παρόντες θὰ ἐπιβεβαιώσωσιν, ὅτι εἰς τὸ ἐξῆς

δὲν θὰ ὑπάρχῃ πλέον οὐδεμία σχέσις μεταξὺ τῶν
ὑποδημάτων τούτων καὶ ἐμοῦ. Ἐπιθυμῶ δὲ νὰ
λάβω πιστοποιητικόν, ἀπαδεικνύον ὅτι, ἂν τὰ ὑπο-
δήματα ταῦτα διαπράξουν ἀκόμη καὶ ἕτερον συμ-
βῆναι ἢ δυστύχημά τι, δὲν θέλω πλέον νὰ εἶμαι ὑ-
πεύθυνος διὰ τὰ κακουργήματά των. » Ὁ Καθὼς,
εὐχαριστηθεὶς ἐκ τῆς διηγήσεως ταύτης, ἐξέδωκε τὸ
πιστοποιητικόν εἰς τὸν δυστυχεῖ Ἀμποῦλ - Καζίμ
καὶ τῷ προσέφερε δόρον.

(Ἐκ τῆς Journal pour tous)

N. A. ΑΓΚΩΝΑΚΗΣ

Ο ΓΑΜΟΣ ΚΑΙ ΤΡΕΙΣ ΕΠΑΡΧΙΑΙ ΤΗΣ ΔΟΥΛΗΣ ΗΠΕΙΡΟΥ

Τρίκαλα, τῆ 3ῃ 86ρίου 1888

Τὸ ὑπὸ τῶν « Ἀκροπόλεων » τῆς « Φιλολογικῆς »
καὶ τῆς « Πολιτικῆς » ἀνακινήθην ζήτημα τοῦ γά-
μου, περὶ τοῦ ὁποῦ τόσα καὶ τόσα ἐγράφησαν ὑπὸ
τῶν δύο φύλων, καὶ τὰ ὁποῖα πάντα ἀνέγνωσα ἐκ
περιεργείας, μοὶ ἐνέπνευσε σκέψεις τινὰς, ὡς πρὸς
τὸν γάμον ἐν τρισὶν ἐπαρχίαις τῆς Δούλης Ἡπεί-
ρου, αἱ ἔκρινα καλὸν ἐν εἰδει πρακτικῆς θεωρίας νὰ
παραθέσω ἐνταῦθα.

Αἱ περὶ ὧν πρόκειται ἐπαρχίαι ὀνομαζοῦνται : Κού-
ρεντα, Ἄνω Τσιτάμικον, (τὸ ἐπὶ τῆς δεξιᾶς ὄχθης
τοῦ Θουάμιδος) καὶ Ζαγόρι, εἶνε δὲ καὶ αἱ τρεῖς χρι-
στιανικώταται, καθόσον ἡ μόνη ἐν αὐταῖς ὀρθοκεία
εἶνε ἡ Ὀρθόδοξος Ἀνατολικὴ καὶ ἡ μόνη γλῶσσα ἡ
ἀγνοτέρα ἑλληνικὴ διάλεκτος, ἧτις ὁμιλεῖται ἐν τῷ
κόσμῳ σήμερον.

Ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ Κουρέντων, τῆ ἐξ 84 χωρίων συγ-
κειμένη, ἐκτὸς ἐνός καὶ μόνου χωρίου τῆς Ζίτσας,
προῖξ εἰς χρήματα εἶνε καθολοκληρίαν ἄγνωστος, αἱ
δὲ κόραι, ἐκτὸς ἐκείνων, αἵτινες πάσχουσιν ἐκ σω-
ματικῆς τινος ἐλλείψεως, δηλ. αἱ μὴ ἀρτιμελεῖς,
καὶ ἐκείνων αἵτινες κατηγορήθησαν διὰ πράξεις θι-
γούσας τὴν πρεθηνικὴν ἀγνότητα, ὑπανδρεύονται
ἅπασαι ἀπὸ τοῦ 16 καὶ 18 ἔτους τῆς ἡλικίας των, ἢ
τὸ πολὺ ἐντὸς τοῦ 19, μετὰ νεανιῶν μὴ ὑπερβάν-
των τὸ 25 ἔτος τῆς ἡλικίας των. Οἱ συνθέστεροι
γάμοι γίνονται ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον μετὰ κόρων 18
ἔτων καὶ νεανιῶν 20, ἐξ οὗ φαίνεται ἐπιτήγασε καὶ
τὸ δημῶδες ρητόν :

Δεκοτῶ χρονῶν κορίτσι

Κ' εἶκοσι καλλιχαρίτσι.

Κυριολεκτικῶς, κόρη μὴ ὑπαγομένη εἰς τὸ ὑπο-
δειχθέντα ἑλαττώμα, δὲν πατεῖ ἀγαμος τὸν οὐ-
δὸν τοῦ 20 ἔτους τῆς ἡλικίας τῆς. Τετέλεστα ! Κα-
νὼν ἄνευ ἐξαίρεσεως !

Οἱ γάμοι ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον διαπραγματεύονται
ὑπὸ τῶν γονέων τοῦ γαμβροῦ καὶ τῆς νύμφης, εἰσὶτε

ἐν παντελεῖ ἀγνοία αὐτῶν. Ἀγάπες, ἔρωτες καὶ αἰσθήματα δὲν ὑπάρχουν ἐκεῖ πέρα, ἐπομένως οὔτε μεμψιμοιρίαι, οὔτε ἀπαγωγαί.

Ἄς μὴ περᾶσθαι ἀπὸ τῆν ἰδέαν κανονός, ὅτι οἱ γάμοι οὗτοι δὲν εἶναι ἀρμονικοί. Καὶ πλέον τούτου μάλιστα. Ὁ ἀνὴρ μιᾶς ἐβδομάδος ἢ ἐνὸς μηνός γαμβρός, ταξιδεύεται... μένει ἐν ἔτος, δύο, πέντε, δέκα, δέκα πέντε καὶ πολλάκις περισσότερα ἔτη εἰς τὴν ξενητείαν, ἀλλ' ὁ χωρισμός οὗτος οὔτε τὰ αἰσθήματα τοῦ ἀνδρός πρὸς τὴν γυναῖκα, οὔτε καὶ τῆς γυναίκος πρὸς τὸν ἄνδρα ἄλλοιοί. Ὁ ἀνὴρ κερδίζει καὶ στέλλει στὸ σπίτι του. ἡ γυνὴ δουλεύει στὸ σπίτι.

Ἡ γυνὴ τῆς ἐπαρχίας ταύτης εἶνε πρότυπον ὑπερστρίας ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ ἀνδρός της, καὶ τί ὑπερστρίας; ἀμίσθου! Κάμνει ὅλας τὰς οἰκιακὰς ἐργασίας, μαγειρεύει, πλύνει, ράπτει, μπαλλώνει, ζημώνει. Κάμνει ὅλας τὰς ἐξωτερικὰς τῆς οἰκίας ἐργασίας, φέρει ξύλα, νερό, κάμνει χωράφι, συγκομίζει τοὺς καρπούς, σκάπτει θεορίζει, ἐπιμελεῖται τῶν ζώων καὶ δὲν ἀφίνει δουλειὰ ἀκάμωτη, τὸ δὲ σπουδαιότερον δὲν γογγύζει ποτὲ, ἀλλὰ θεωρεῖ τὸν ἄνδρα της ὡς θεὸν καὶ τοὺς γονεῖς καὶ ἀδελφοὺς αὐτοῦ ὡς ἡμιθεούς. Λοῦσα, διασκεδάσεις δὲν γνωρίζει ποσῶς. Λοῦσα θεωρεῖ τὰ νυφιατικὰ φορέματά της καὶ διασκεδάσεις τοὺς γάμους τῶν συγγενῶν της.

Ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ Ἄνω Τσιτάμικου, οἱ γάμοι λαμβάνουσι χώραν ἐν ταῖς αὐταῖς ἀκριβῶς ἡλικίαις, ὑποχρεωμένου τοῦ γαμβροῦ ἢ κάλλιον εἶπεν τῶν γονέων αὐτοῦ, εἰς ἀπάντησιν ποσοῦ τινός ἀπὸ 2—10 λίρας ἀναλόγως τῶν προτερημάτων τῆς νύμφης, ἢ τῆς καταγωγῆς αὐτῆς, πρὸς τοὺς γονεῖς αὐτῆς, δηλ. ὁ γαμβρός δίδει ἀντὶ νὰ λάβῃ, ὁ δὲ λόγος εἶνε ὅτι ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ ταύτῃ, τῶν ἀνδρῶν ὄντων ὀκνηρῶν, ὅλη ἡ οἰκιακὴ ἐργασία, ἢτε ἐσωτερικὴ καὶ ἢ ἐξωτερικὴ ξεσπᾶ στὸ κεφάλι τῆς γυναίκος.

Ἐν δὲ τῇ ἐπαρχίᾳ Ζαχορίου οἱ γάμοι λαμβάνουσι χώραν ἐπὶ συμπεφωνημένῃ χρηματικῇ προικῇ ἀνερχομένη ἀπὸ 15—500 λιρῶν, καὶ ἐν ἡλικίᾳ πλέον προκεχωρημένῃ δηλ. αἱ μὲν κόραι ἀπὸ τοῦ 17—23 οἱ δὲ ἄνδρες ἀπὸ τοῦ 25—45. Οἱ τε ἄνδρες καὶ αἱ γυναῖκες τῆς ἐπαρχίας ταύτης, εὐρίσκονται ὑπὸ τὴν ἐπιρροὴν σχετικῶς τινος πολιτισμοῦ, ἐν συγκρίσει πρὸς τὰς ἄλλας ἐπαρχίας τῆς Ἡπείρου, αἱ δὲ γυναῖκες δὲν ὑποβάλλονται εἰς τὰ βάρη, εἰς ἃ ὑποβάλλονται αἱ γυναῖκες τῶν Κουρῆτων καὶ τοῦ Τσιτάμικου.

Ἐκ τῶν τριῶν τούτων παραδειγμάτων ἐξάγομεν τὰ ἐξῆς συμπεράσματα:

α'. Ὄπου ἡ γυνὴ ὑποβάλλεται εἰς πολυμύχθους ἐργασίας ζητεῖ προίκα, ἀντὶ νὰ τῆς ζητοῦν.

β'. Ὄπου ἡ γυνὴ ὑποβάλλεται εἰς σχετικῶς ὀλιγωτέρας καὶ ὑποεπιρριωτέρας ἐργασίας οὔτε ζητεῖ, οὔτε τῆς ζητοῦν προίκα, καὶ,

γ'. Ὄπου ἡ γυνὴ δὲν ὑποβάλλεται εἰς οἰκιακὰς ἐργασίας, ἢ ὑποβάλλεται εἰς σχετικῶς ὀλίγας ἢ ἐλαχίστας, τῆς ζητοῦν προίκα!

Ὡστε ἡ πληγὴ τῆς χρηματικῆς προικῆς, καὶ ἐπομένως τοῦ γεροντοκορισμοῦ εἶνε ἡ ὀκνηρὰ τῶν γυναικῶν. Ἡ ὀκνηρὰ γυνὴ τρέφεται ὑπὸ τοῦ ἀνδρός,

ἐνῷ ἡ ἐργατικὴ τρέφει τὸν ἄνδρα. Θίλετε νὰ ἐκλείψουν αἱ προίκες; Μάθετε τὰς κόρας σας νὰ ἐργάζονται, νὰ μαγειρεύουν, νὰ πλύνουν, νὰ ράπτουν, νὰ μπαλλώνουν, καὶ ἐν γένει, νὰ κάμουν τῶσες δουλειᾶς, ὥστε νὰ μὴ ἔχουν καιρὸν νὰ σκέπτονται διὰ λύσασα, διὰ διασκεδάσεις καὶ διὰ χίλια δὴ ἄλλα μασκαραλίδια!

X. ΧΡΗΣΤΟΒΑΣΙΔΗΣ

ΑΙ ΕΥΕΡΓΕΣΙΑΙ ΤΟΥ ΔΑΜΑΛΙΣΜΟΥ

Ἡ ἀ' Ἐπιστημονικὴ Ἐπιθεώρησις δίδει τὰς ἀκολουθοῦσας πληροφορίας, αἰτινας ἀποδεικνύουσι ὅποια τὰ ἐκ τοῦ δαμαλισμοῦ προκύπτοντα εὐεργετήματα, μεταδιδόμενα δὲ εὐχαρίστως τὰς πληροφορίας ταύτας καθόσον αὐταὶ δύνανται νὰ ὦσιν τοῖς πᾶσιν ὀφελίμοι, τῆς νόσου ταύτης μὴ ἐκλείψασθαι ὀλοτελῶς ἐν Ἑλλάδι.

Ἡ Γερμανία χάρις εἰς τὸν δαμαλισμὸν ἠδυνήθη νὰ ἐξαφανίσῃ τὴν νόσον εὐλογίαν ἐκ τῶν αἰτίων τοῦ θανάτου, οὕτως ὥστε, ἐνῷ οἱ Παρίσιοι καὶ Πατροῦπολις ἀριθμοῦσι θανάτους ἐξ εὐλογίας μετὰ ζυ 138 καὶ 101 ἀνὰ 100,000 κατοίκους, τὸ Βερολίνον, ἢ Βρεσλαβὴν τὸ Ἄμβου, γον, τὸ Μόναχον, ἢ Δρέσδη, δὲν χάνουσι τοὐναντίον εἰμὴ 1.44 ἐπὶ 100 χιλιάδων δηλ. 14 κατοίκους ἐπὶ ἐνὸς ἑκατομμ. ἀπ' ἢ: ἡ τοῦ δαμαλισμοῦ ὑποχρέωσις ἐπεβλήθη διὰ Νόμου.

Πρὸ τοῦ νόμου τούτου, αἱ αὐταὶ πόλεις ἔχοναν 92 κατοίκους ἐπὶ 100 χιλιάδων. Τὸ Λονδίνον δὲν ἔχει πλέον τῶν 06 θανάτων ἐξ εὐλογίας ἦτοι 34 κατ' ἔτος ἐπὶ πληθυσμοῦ τεσσαρῶν ἑκατομμ.

Ὡς ἀντιδοκιμασίαν δύναται τις νὰ φέρῃ τὴν Ζυρίχην εἰς ἣν ἀπ' ἢς ἦρθη ἡ ὑποχρέωσις τοῦ δαμαλισμοῦ, ἦτοι ἀπὸ τοῦ 1883, παρετηρήθη ἡ ἐξ εὐλογίας χρονικὴ θνησιμότης ν' ἀναβῆ ἀπὸ 8 εἰς 85.

Εἰς τὸν γαλλικὸν στρατὸν, ἀπ' ὅπου ὁ δαμαλισμός καὶ ἀναδαμαλισμός αὐστηρότατα ἐνεργοῦνται, ἦτοι ἀπὸ τοῦ 1874, ὁ ἀριθμὸς τῶν ἐκ τῆς εὐλογίας θανόντων δὲν ὑπῆρξε ἀπὸ τοῦ ἔτους ἐκείνου μέχρι τοῦ 1880 πλέον τῶν 514 ἐπὶ 3.622.659 ἀνδρῶν διελευθέντων τὴν στρατιωτικὴν ὑπηρεσίαν δηλ. 14.8 ἐπὶ 100,000 στρατιωτῶν. Ἀπὸ τοῦ 1880 μέχρι τοῦ 1885 ὁ ἀριθμὸς τῶν θανόντων ἐκ τῆς εὐλογίας ἠλαττώθη ἀπὸ 73 εἰς 6 κατ' ἔτος.

Ἡ British medical journal ἐδημοσίευσεν πρὸ τινος καιροῦ ἀπόσπασμα πραγματικῆς τινός τοῦ Κυρίου Ritchie προέδρου τοῦ Social Gouvernement Board ἐν ἣ διὰ τοῦ ἀκολουθοῦ ὑπολογισμοῦ ἀποδεικνύεται τὸ μέγιστον ἐκ τοῦ δαμαλισμοῦ εὐεργετήμα.

Ἐπάρχουσι ἐν Sheffield 95,000 παιδία ἡλικίας κατωτέρας τῶν 10 ἐτῶν ἅτινα ἐδαμαλίσθησαν, καὶ 5000 τὰ ὅποια δὲν ἐδαμαλίσθησαν. Τὰ 95000 παρυσίασαν 180 κρούσματα εὐλογίας με 2 θανάτους. Τὰ 500 τὰ μὴ δαμαλισθέντα παρυσίασαν 172 κρούσματα με 70 θανάτους.

Ἐν ὅλας τὰ παιδία τοῦ Sheffield ἤθελον εἰσεθε

δαμαλισμένα, θὰ ὑπῆρχον 200 κρούσματα εὐλογίας καὶ ὀλίγον τι πλέον τῶν 2 θανάτων, ἐνῷ τοῦναντίον ἐάν οὐδὲν ἤθελεν εἰσεθε δαμαλισμένον θὰ ὑπῆρχον 5377 κρούσματα με θανάτους 1330 ἦτοι θὰ ὑπῆρχε θνησιμότης κατὰ 600 φορές μεγαλύτερα.

Πέρα τῶν 10 ἐτῶν τὸ εὐεργετήμα τοῦ δαμαλισμοῦ ἐλαττοῦται, ὅθεν ἀναγκασίως ἀποκαθίσταται ὁ ἀναδαμαλισμός.

Πρὸ τινῶν ἐτῶν ὁ ἀρχίατρος τοῦ ἐν Λονδίνο Ronall Spon Hospital παρετήρησεν ὅτι ἐν διαστήματι μιᾶς 25ετίας ἐκ τῶν φλυκτενικῶν ἐπουλώσεων 600 ἀτόμων εἰσαχθέντων (προγενεστέρως δὲ ἐμβολιασθέντων) ἐν τῷ ἐν λόγῳ Νοσοκομείῳ, ὅτι ἡ ἀναλογία τῶν θανάτων ἦτο εἰς ἀντίθετον πνεῦμα με τὸν ἀριθμὸν τῶν φαινομένων ἐπουλωθεισῶν φλυκτενῶν εἰς τὰ δαμαλισθέντα ὑποκειμένα ἅτινα δὲν εἶχον πλέον ἐπουλώσεις ἀξίας λόγου, ἢ θνησιμότης ἐξ εὐλογίας ἦτο ἐξ 21.7 τοῖς 100. εἰς τὰ με μίαν οὐλὴν ἐξ 7.5 τοῖς 100, εἰς τὰ με 2 οὐλὰς ἐκ 4.12 τοῖς 100 εἰς τὰ με 3 ἐξ 1.7 τοῖς 100. εἰς τὰ με 4 δὲ καὶ πλέον οὐλὰς ἐκ 0.7 τοῖς 100. Ἡ θνησιμότης εἰς τοὺς μὴ δαμαλισθέντας ἦτο ἐκ 35.5 τοῖς 100.

ΕΙΧΑΜΕ ΤΟΤΕ (1858—1888)

Εἴχαμε τότε, Θεὸς σχωρέστον, βασιλεῖα τὸν Ὁθωνα τὸν πρῶτο εἰς τὴν Ἑλλάδα. Φοροῦσε φέσι, φουστάνελλα, χαίμαλιά, δὲν ἄρρεσε τὴ φράγκικη βελὲ δα.

Εἴχαμε τότε τὴν Ἀθῆνα μας μικρῆ, μὰ ἐκλούσε τότε μέσα της μεγάλου. Ὅλοι τοὺς τόρα κοίτονται νεκροί, (Θὰ δούμε πάλιν ὅσων ἐκείνους ἄλλου;)

Εἴχαμε τότε μάνναις, μάνναις με ἀφορὰ, γιὰ τὰ παιδιὰ τους ζούσαν, γιὰ τὸν ἄνδρα. κομπόδεσαν, βατσούσαν τὸν παρὰ, δὲν τὸν σκορπούσαν σὲ φουλάρ καὶ χάνδρα.

Εἴχαμε τότε νεολαῖα με καρδιά, με τὴ λυτὴ γράβατα, δίχως γάντια, χαριτωμένα τότε εἴχαμε παιδιὰ, τί τᾶθελαν ἢ μάνναις τὰ μπιρλάγια;

Ὅχι! παιδιὰ δὲν ἦσαν τοῦ μπόνο-τόνο, παπούτσι εἴχον τρούπα ἢ καπέλλα, ἀλλ' εἴχον, ὅλα ἦθη ἱπποτῶν, καὶ ἦσαν νὰ τὰ βλέπῃς μία τρέλλα.

Τοῦ Χάφα τότε καὶ ἡ ὥρα ἡ Ἑλλάς τῶν συνεντεύξεών μας ἦσαν μέρι, ἐκεῖ μπόρουμε ὠραις νὰ μιλάμε με μιά δεκάρα μόνο ἔς τὸ κσμέρι.

Εἴχαμε τότε ὅλοι, ὅλα τὰ παιδιὰ τὸ «Μέλλον τῆς Πατρίδος» λάβαρό μας, νὰ κουνήσουμε ὀθλοκοῦ ποδιὰ δὲν χάνουμε διόλου τὸν καιρὸ μας.

Ἐπρώγαμε γιουῦετσι, τρηχανὰ καμμιά φορά σιμὶ τι μόνον ἔνα, καπνίζαμε καπνὰ τότε ὄθηνά, ὄχτώ καὶ δύο, τᾶσσερα καὶ ἔνα.

Εἴχαμε τότε ἀρχιγὸ μας ἐκλεκτὸ τὸν Δεληγιώργη—φοβερὸ κεφάλι—Ἐμπρὸς αὐτός, καὶ πίσω ἑκατὸ, ὡσὰν αὐτὸν σπαδαῖοι καὶ μεγάλοι.

Εἴχαμε τότε δοθὸ μας φοβερὸ τὸ Στέφανο τὸ κίενο ἔς τὴν Ἀγγλία, ποῦ ξένος εἶνε τούτον τὸν καιρὸ... (ἐγὼνεψε τὸ νοῦ μας ἡ κοιλία!)

Εἴχαμε τότε Σούτσουε δύο, Παγκαθῆ, Τερτσέτη, Ζαλοκώστα, Ὁρφανίδη, τὸν Βερναρδάκη, τοὺς Παράσχουε... (παλαβοὶ οἱ ἐπιζῶντες θεωροῦνται ἤδη)

Εἴχαμε τότε τῆς σικηνῆς ὑποκριτῆς, Καπέλλαν, Σούτσου, Σίσουρον Μανούσαν, καὶ τῶν δραμάτων τῶν ἐπὶ σικηνῆς κριτῆς, μουρηκιάν νεανιῶν ἐμπεύσαν.

Εἴχαμε τότε πίστιν ἀφελῆ, τυφλὴν, καὶ τοῦ Ἀγαθαγγέλου τὴ φυλλάδα, ἠθέλαμεν ἡμεῖς τὴν Πέλιον τὴν καλὴν, ἠθέλαμεν μεγάλην τὴν Ἑλλάδα.

Εἴχαμε τότε τὰ βαλάντια κενὰ καὶ πλῆρες ἐνθουσιασμοῦ τὸ στῆθος. Εἴχαμε τότε τὰ οἰκῆματα στενά, ἀλλ' ἀφελῆς καὶ ἄνοστον τὸ ἦθος.

Εἴχαμε τότε εἴχαμ' εἴχαμε πολλὰ, πλὴν τόρα περὰ σμῆνα, ξεχασμένα, ἄς εἶνε δὰ, ἄς εἶνε δὰ, ἀλλὰ ἀκόμη θὰ προσθέσω ἄλλο ἕνα.

Εἴχαμε τότε αἰσθήματα, καὶ καστανὰ ἢ μαύρα ἢ ξανθὰ μαλλιά καὶ γένεια. Καὶ τόρα: τὰ ποὺ γιὰ μας ἀδειανὰ καὶ τὰ μαλλιά καὶ γένεια ἀσημένια.

Ἐγχετε τόρα.. ἀλλ' ἐγὼ πῶς νὰ τὰ πῶ; Τῆς Μούσης μου τὰ ἥπατα κομμένα. Γι' αὐτὸ καὶ ἐγὼ τὰ παρασιωπῶ τὰ ἔξερετε καλλίτερον ἀπὸ ἡμένα.

Ὀκτώβριος 1888

X. ΣΑΜΑΡΤΣΙΔΗΣ

ΠΑΓΚΟΣΜΙΑ

Τηλεφωνία ἐν θαλάσῃ

Ἐξ ἄλλων τῶν ἐφευρέσεων, αἰτινες, ἀπὸ τινῶν ἤδη ἐτῶν, προσπαθοῦσι νὰ διορθώσωσι πως τὴν ἀτέλειαν τῆς συγκινητικῆς μεταξὺ τῶν πλοίων εἰς τὴν θάλασσαν, ἐν καιρῷ ἡμίχλης πρὸ πάντων, ἐπίβρχει μία, ἥτις, ὡς ἐκ τῆς ἀπλότητός της, φαίνεται πολὺ ἀνωτέρα τῶν ἄλλων, καὶ συνίσταται εἰς μικρὰν τινα σάλπιγγα, ἐφευρεθεῖσα ὑπὸ τοῦ νεαροῦ ἠλεκτρολόγου κ Β. Κῶξ ἐκ Φερνδλάγκ, πλησίον τῆς Κιγκινίτης τῆς Ἀμερικῆς.

Ἡ ἐφεύρεσις αὕτη βασίζεται ἐπὶ ἀνακαλύψεως τινος περὶ τῆς μεγάλης ἀποστάσεως, ἣν δύναται νὰ διανύῃ ἡ ἤχος τις ὅταν ἐπαναλαμβάνηται ἐπὶ τῆς ἡχοῦς καὶ ἀνακαλύεται καθ' ἰδιαιτέρον τινα τρόπον.

Ἡ λ α λ ο ὅ σ α σ α λ π ι γ γ ῆ, ἡ παρὰ τοῦ Κῶξ ἐφευρεθεῖσα, παράγει τὸ φαινόμενον τὸ ἐν τῇ ἀκουστικῇ γινωσκτῶν ὑπὸ τὸ ὄνομα σ ο μ π ἄ θ ε ι α : ἡμῶν δέ τις δι' αὐτῆς, δύναται νὰ συνεννοηθῇ μετὰ προσώπου ἐν ρισκομένων εἰς ἀπόστασιν τεσσαρῶν μιλίων.

Ἡ σάλπιγξ αὕτη εἶνε συγχρότως καὶ ἀκουστικὸν ὄργανον, ὅπερ ἐπιτρέπει νὰ ἀκούσῃ τις τὴν διὰ φυσικῆς φωτῆς μεταξὺ δύο ἀνθρώπων γενομένην συνδιάλεξιν τὸ πείραμα τοῦτο ἐγένετο εἰς ἀπόστασιν ἑνὸς μιλίου.

Δύο ἄνθρωποι, τοποθετημένοι ἐπὶ τῶν ὑψηλῶν λόφων τῶν ἐνρισκομένων παρὰ τὰς δὲχθας τοῦ Ὀχίου, ἡμίλησαν διὰ τῆς σάλπιγγος ταύτης εἰς πέντε μιλίων ἀπόστασιν.

Ἐν τῇ θαλάσῃ δὲ, ἡ δύναμις τῆς συσκευῆς ταύτης εἶνε ἐνδοτεία ἢ ἐπὶ τῆς ξηρᾶς.

✠

Ἡ ἐφημεριδογραφία ἐν Ἀμερικῇ

Αἱ ἐφημερίδες τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν τῆς Ἀμερικῆς ἐξοδεύουσιν ἑβδομήκοντα ἑκτὼ ἑκατομύρια φύλλα ἑτησίως διὰ τὰς εἰδήσεις τὰς ἐμπολίους, ἑννέα ἑκατομύρια διὰ τὰ γενικὰ χρονικά, δεκατέσσαρα ἑκατομύρια καὶ ἡμισὺν διὰ τὰς ἐκ τῶν ἐπαρχιῶν ἀνταποκρίσεις, καὶ δύο ἑκατομύρια διὰ τὰς εἰδήσεις ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ.

✠

Ἐν τῷ δικαστηρίῳ

Ἀδιόρθωτος τις μέθυσος ἐμφανίζεται ἀνώπιον τοῦ δικαστηρίου.

Ὁ Π ρ ὅ ε δ ρ ο ς. — Εἶσθε ἀσυνήθως: εἶνε ἡ ἀγρότης ἡδὴ φορὰ τοῦ ὅς βλέπω ἐπὶ τοῦ ἑδωλίου τούτου...

Ὁ Κ α τ η γ ο ρ ὀ μ ε ν ο ς. — Ἐχω πολλὰς δυστυχίας, κύριε Πρόεδρε... Πίνω διὰ τὰ ἡσιμῶν.

Ὁ Π ρ ὅ ε δ ρ ο ς. Θὰ ἦτο προτιμώτερον νὰ ἡσιμῶν ἢ κατὰ τὴν πίνω!

✠

Πόσον ἐτῶν εἶσθε;

Μὴ ἀπειθήνητε ποτὲ τὴν ἐρώτησιν ταύτην εἰς γυναικα ἢ εἰς γέροντα παλαιὰ ἢ νεώτερα.

Θὰ οὐκ εἶπῃ πάντοτε ψεῦμα!

Ἐξαιρετικὸν ἀποτελεῖ μόνον ὁ κ. Β' γεροντοπαλιῆκαρον ὑπερβῶν ἤδη πρὸ πολλοῦ τὴν ἐξηκονταετία.

Ἐάν τις τὸν ἐρωτῇ:

— Πόσον ἐτῶν εἶσθε;

Ἀποκρίνεται, ἐν εὐλακρῆσιν ἀφελείᾳ:

— Ἐ! Ἐ! τί νὰ οὐκ εἶπω; — Εὐρίσκομαι πλησιέστερον εἰς τὰ πενήκοντα παρὰ εἰς τὰ τεσσαράκοντα!

✠

Ὁ Αὐτοκράτωρ Γουλιέλμος καὶ ἡ μουσικὴ

Ὁ Αὐτοκράτωρ Γουλιέλμος μισεῖ τὴν μουσικὴν... Τὸ μῦθος τοῦτο συμμερίζεται καὶ ὁ βασιλεὺς Οὐμβέρτος, ὅστις ἄλλως τε, εἶνε ἐνθερμὸς προστάτης τῶν ἄλλων τεχνῶν. Ἡ μουσικὴ εἶνε διὰ τοὺς δύο τοῦτους Ἡγεμόνας, ὡς διὰ τὴν θεοφίλον Γωτιὲ καὶ πολλοὺς ἄλλους, δυσάρετος συγκρότησις ἤχων, τῶν ὁποίων εὐχαρίστως θὰ ὑστερεῖτο. Ὁ αὐτοκράτωρ Γουλιέλμος, ὡς ὁ βασιλεὺς Οὐμβέρτος, οὐδέποτε σχεδὸν μεταβαίνει εἰς τὸ θέατρον ἀφ' οὗ δὲ, ὡς ὁ Οὐμβέρτος, διέβη τὴν ἡμέραν ἐπιπλοῦς παρενρισκόμενος εἰς στρατιωτικὰς ἢ ναυτικὰς ἐπιθεωρήσεις, προτιμῶν καλὸν γέφυμα καὶ πολιτικὴν τινα συνδιάλεξιν πᾶσιν τῶν μουσικῶν τοῦ τε παρόντος καὶ τοῦ μέλλοντος.

Τὴν δὲ πάθη ὁ δυστυχὴς ἐν Νεαπόλει, ἔρθα, ὡς μαθητόμενος ἐκ τῶν ἐφημερίδων, προτομαίονται ἐπὶ τῇ ἐλεύσει του περιῖπου ἐκ α τ ὀ ρ πα τ ι ν ἄ δ ε ς ! !

✠

Πολιτικὸν ἀξίωμα

Ἐν τῇ πολιτικῇ τὸ μὲν προβλέπειν εἶνε καλόν, τὸ δὲ προλαμβάνειν καλλίτερον, ἀλλὰ τὸ ἐπιτυχεῖν εἶνε τὸ πῦρ.

ΧΡΙΣΤΟΥ ΨΗΓΜΑΤΑ

Ἐὰν ἀπεφάσισας νὰ διανύσῃς τὸν βίον σοῦλος τῆς ἔξεως, διὰ τί δὲν προτιμῆς ἔτι καλὸν καὶ ἀγαθὸν πρὸς ἀσκησιν αὐτῆς: Charlotte Brontë

✠

Οὐδέποτε θὰ εὐδοκίμησῃς ἐν τῷ βίῳ, ἐὰν νομίμῃς περιττὸν νὰ διδαχθῆς παρὰ τῶν ἄλλων ἔτι ἀγνοεῖς. Ἡ ἐπιτυχία ἀρκεῖ εἰς μόνους τοὺς ἀόκτους ἐπιζητοῦντας νὰ διδαχθῶσι καὶ μὴ α ἰ σ χ υ ρ ο μ ῆ ρ ο υ ς νὰ κλίωσι τὸ ὄς εἰς τοὺς λόγους τῶν πεπειραμένων. Σ μ ἄ ἰ λ ς

✠

Μελέτα τὰ βιβλία, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἀνθρώπους, πρὸ πάντων μελέτα σεαυτὸν.

✠

Οὐδὲν πρέπει νὰ περιφρηθῇ ὡς οὐδαμινόν, πλῆγμα τῶν οὐδαμινόν ὡς ὁ ἄνθρωπος Μέγος διὰ τῆς προσοχῆς καὶ τῆς μελέτης καὶ περὶ τὰ ὀλίγια, διδασκέμεθα τὴν μερίστην τῶν τεχνῶν — τὸ περιόριζεν τὸς ἀβλήτους καὶ ἀδύνατον τὴν οὐδαμινίαν.